

DISSENYAR PER A TOTHOM

Criteris de disseny del cohabitatge
accessible, inclusiu i social

celobert

COOPERATIVA D'ARQUITECTURA
ENGINYERIA I URBANISME

Autoria col·lectiva

Aquesta guia ha estat redactada per la cooperativa Celobert Arquitectura, Enginyeria i Urbanisme SCCL.

Volem agrair les aportacions que han fet a la guia les cooperatives d'habitatge cooperatiu i inclusiu: La Renegà, Trabensol, Matís Calderí i Sostre Cívic.

Versió Juliol 2024

Disseny i maquetació:

Júlia Valldolitx Tarrés, Celobert Arquitectura, Enginyeria i Urbanisme, SCCL.

Reconeixement – No Comercial – Compartir Igual (by-nc-sa):

No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades, la distribució de les quals s'ha de fer amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Impulsen:

Promou:

Finança:

INTRODUCCIÓ

4

Glossari / 6

Marc legal / 7

1. DISSENY INCLUSIU I ACCESSIBILITAT UNIVERSAL

8

1.1 Principis de disseny inclusiu / 9

1.2 Dissenyar amb les persones / 10

2. CRITERIS DE DISSENY

12

2.1 Criteris de disseny en relació amb l'entorn urbà i rural / 13

2.1.1 Ubicació en l'entorn / 13

2.1.2 Mobilitat / 15

2.2 Criteris de disseny de l'edifici / 21

2.2.1 Espais comuns / 22

2.2.2 Espais comunitaris interiors / 26

2.2.3 Espais comunitaris exteriors / 29

2.2.4 Tipus de serveis / 31

2.3 Criteris de disseny de l'habitatge / 34

2.4 Conclusions / 49

3. PROJECTES DE COHABITATGE COOPERATIU I INCLUSIU

50

La Renegà, Santa Maria de Palautordera / 52

Trabensol, Torremocha de Jarama / 54

Matís Calderí, Caldes de Montbui / 56

Casernes de Sant Andreu, Barcelona / 58

Taula comparativa / 60

BIBLIOGRAFIA

66

INTRODUCCIÓ

Habitatge cooperatiu inclusiu i social

El cohabitatge cooperatiu, o habitatge cooperatiu en cessió d'ús, viu un moment de consolidació i creixement amb el desenvolupament dels primers projectes ja en fase de convivència i aquells en fase de disseny i promoció a Catalunya. Es consolida així un model d'accés a l'habitatge que s'inscriu en el marc de l'habitatge assequible i social.

Des de la crisi immobiliària de l'any 2008 i després de la pandèmia COVID de l'any 2019, les desigualtats socials s'han incrementat i cada vegada hi ha més persones i col·lectius diversos (persones joves, persones grans, persones amb discapacitat, persones migrades i refugiades, llars amb infants, persones amb addiccions i drogodependències, persones sense llar o persones amb ingressos baixos) amb necessitat de suport en l'accés a l'habitatge, un dret que no sempre està garantit.

El sector de l'habitatge cooperatiu treballa per construir les bases d'un **model d'accés a l'habitatge que sigui per tothom** i on ningú quedi exclòs per raó de gènere, situació econòmica, discapacitat o origen, entre d'altres. Per un model d'habitatge cooperatiu inclusiu i social que incorpori i reconegui la vulnerabilitat i la diversitat.

Per a qui dissenyem?

Segons dades de l'Idescat, el 25,3 % de la població de Catalunya té més de 60 anys, el 8,8 % té certificat de discapacitat, el 1 % són embarassades amb necessitats especials, el 2,3 % són infants en cotxet, el 7,7 % són menors d'entre 3 i 10 anys i el 100 % de la població té la possibilitat de trencar-se una cama.

Dissenyar per a tothom vol dir posar al centre les persones i posar en valor la diversitat de la població (edat, cultures, gènere, origen, capacitats), la inclusió social i la igualtat. Per poder fer aquesta aproximació integral ens caldrà conèixer les necessitats, maneres de moure's, comunicar-se, habitar, de les persones usuàries.

Objectius de la guia

Aquesta guia vol facilitar la **incorporació transversal del disseny inclusiu** al cohabitatge cooperatiu i avançar en la reflexió entorn a les oportunitats que ofereixen els criteris de disseny arquitectònics a partir d'una sèrie de projectes inclusius pioners en l'àmbit per repensar i transformar l'habitatge assequible i social.

Context

Aquesta guia es redacta en el marc del projecte singulars d'intercooperació Enfortim l'habitatge social i inclusiu en el cohabitatge cooperatiu impulsat per la cooperativa Perviure juntament amb entitats i organitzacions que treballen per estendre i consolidar un model d'habitatge cooperatiu inclusiu. Formen part d'aquest projecte cooperatives d'habitatge en cessió d'ús (Sostre Cívic, Torrent Viu i la Renegà), entitats socials que atenen col·lectius en situació de vulnerabilitat (Teb habitatge – Grup cooperatiu TEB, Fundació Nazareth, Punt de referència i Fundació Surt) i cooperatives de l'àmbit de l'arquitectura i l'urbanisme (Celobert), de l'àmbit de la facilitació (Fil a l'agualla) i de l'àmbit jurídic (Era cooperativa).

Aquest contingut i propostes possiblement puguin evolucionar i sumar més punts de vista, derivats d'experiències cooperatives, projectes col·lectius i altres entitats socials. Per tant aquesta guia és un document viu, en revisió contínua i construcció col·lectiva.

Com s'ha fet

Des de Celobert participem a la cooperativa de gestió i acompanyament Perviure que dona resposta, en l'àmbit tècnic, a projectes d'autopromoció col·lectiva, amb especial atenció a la cura de les relacions i la diversitat. Des d'aquesta experiència pròpia, i en el marc de reflexió compartida juntament amb els grups i projectes que acompanyem i altres entitats del sector cooperatiu i social, s'han identificat els espais de reflexió entorn als criteris de disseny.

Alhora, hem realitzat una revisió de diferents projectes de referència en fase de promoció o convivència per recollir els criteris de disseny aplicables al cohabitatge inclusiu i social. També hem volgut incorporar, la veu de les entitats socials que acompanyen col·lectius específics que participen en projectes d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús, en la seva fase de disseny i posteriorment en l'acompanyament de les persones usuàries.

GLOSSARI

Accessible

L'**accessibilitat és un dret** i la seva manca és considerada una vulneració del dret a la igualtat d'oportunitats¹ tal i com reconeix la Convenció Internacional dels Drets Humans de les persones amb discapacitat. Un habitatge accessible és aquell que s'adequa a les necessitats de les persones residents i per tant és un benefici per a totes les persones, i té a veure, per definició amb la diversitat de la població.

Assequible

Un dels principals objectius i reptes de l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús és l'assequibilitat del model. Es considera habitatge assequible quan el cost de l'habitatge (inclòs els subministraments bàsics) són inferiors al **30 % dels ingressos mensuals** de la llar o persona resident.

Cures

Conjunt d'activitats, relacions i pràctiques destinades a satisfer les necessitats físiques, emocionals i socials de les persones al llarg de la vida. Inclouen tasques essencials per al benestar quotidià, com l'atenció a la salut, la higiene, l'alimentació, l'educació emocional i el suport afectiu. Tradicionalment, aquestes tasques han estat invisibilitzades i relegades a l'àmbit domèstic, assumides principalment per dones, però són **fonamentals per al sosteniment de la vida** i la cohesió social.

Discriminació

Rebuig a la diferència i la conseqüent **segregació** de milers de persones, tot provocant la seva invisibilització. La discriminació en l'accés a l'habitatge, directe o indirecte, per raó de gènere, edat, raça, origen, sexualitat, entre d'altres, és un fet constatat per diversos col·lectius, estudis i l'administració pública.

Diversitat

Qualitat d'una societat d'estar formada per persones i col·lectius diferents en relació a factors físics, genètics, culturals o personals. **Intrínseca a la població.**

Exclusió social

Concepte integral i multidimensional que mostra la complexitat de les desigualtats socials i s'expressa en diferents àmbits: laboral, econòmic, formatiu, sociosanitari, residencial, relacional i polític. La impossibilitat de gaudir de **drets, recursos o oportunitats** de forma equitativa. Segons la legislació d'habitatge aquelles persones o llars amb ingressos inferiors a 2 IRSC² es troben en situació o risc d'exclusió social i per tant d'exclusió residencial.

Inclusió

Millorar les condicions de vida de les persones o col·lectius en situació de vulnerabilitat, exclusió o segregació social.

Persones amb discapacitat

Persones que tenen deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini, que es poden trobar amb diverses barres per poder participar de forma plena i efectiva en igualtat de condicions.

Vulnerabilitat

Condició de la persona o del col·lectiu susceptible de ser afectat o ferit per algú altre en major o menor grau en funció de la seva capacitat de prevenir, resistir i sobreposar-se d'un impacte físic, econòmic, moral o emocional. Totes les persones ens podem trobar en algun moment de la nostra vida en situació de vulnerabilitat per raó d'edat, gènere, ètnia, religió, origen, discapacitat, entre d'altres.

1. Article 63 del RD 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social.

2. IRSC: Indicador de Renda de Suficiència de Catalunya.

MARC LEGAL

Aquesta guia s'emmarca en la legislació vigent en l'àmbit de l'habitatge, l'edificació, l'urbanisme i l'accessibilitat a Catalunya:

Legislació estatal

- RD 7/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley de Suelo y Rehabilitación Urbana, que incorpora las modificaciones introducidas de manera novedosa en el ordenamiento jurídico español por la Ley 8/2013, de 26 de junio, de Rehabilitación, Regeneración y Renovación Urbanas, en relación con la accesibilidad.
- Ley 10/2014, de 3 de diciembre, de accesibilidad.
- RD 1/2013, de 29 de noviembre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social.
- RD 1/2013, de 29 de noviembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social.
- Llei 8/2013, de 26 de juny, de rehabilitació, regeneració i renovació urbana.
- Llei 26/2011, de 1 d'agost, d'adaptació de la normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets Humans de les Persones amb Diversitat Funcional.
- RD 1544/2007, de 23 de novembre, per el que es regulen les condicions bàsiques de accessibilitat i no discriminació per l'accés i utilització dels modes de transport per persones amb discapacitat.
- RD 314/2006, de 17 de març, Código Técnico de la Edificación (CTE).
 - RD 173/2010, de 19 de febrer, pel qual es modifica el Codi tècnic de l'edificació, aprovat pel Reial decret 314/2006, de 17 de març, en matèria d'accessibilitat i no-discriminació de les persones amb discapacitat.
 - Ordre TMA/851/2021, de 23 de juliol, per la que es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i utilització dels espais públics urbanitzats.
 - DB – SUA Seguretat d'Utilització i Accessibilitat (SUA 9 Accessibilitat).

Legislació catalana

- D 209/2023, de 28 de novembre, Codi d'Accessibilitat de Catalunya.
- DL 50/2020, de 9 de desembre, de mesures urgents per estimular la promoció d'habitatges amb protecció oficial i de noves modalitats d'allotjament en règim de lloguer.
- Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat de Catalunya.
- DL 141/2012, de 30 d'octubre, pel qual es regulen les condicions mínimes d'habitabilitat dels habitatges i la cèdula d'habitabilitat.
- DL 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme.
- Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge.
- OME Ordenances Metropolitanes d'Edificació, aprovada el 15 de juny de 1978.

I. DISSENY INCLUSIU I ACCESSIBILITAT UNIVERSAL

“El disseny inclusiu, disseny integral o disseny universal, és augmentatiu, adaptable i flexible, tant a un col·lectiu divers de persones com a una mateixa persona al llarg del temps”³

L'aplicació del disseny universal, **disseny per a tothom**, en l'àmbit de l'habitatge, l'edificació i l'urbanisme està vinculat a l'accessibilitat i al disseny d'entorns i serveis còmodes i segurs que puguin ser utilitzats per totes les persones en la major mesura possible sense adaptacions o dissenys especialitzats⁴. L'objectiu del disseny universal es simplificar i millorar la qualitat de vida de totes les persones i garantir la igualtat d'oportunitats.

Els principis de disseny inclusiu promouen tant l'estètica, com la funció i la usabilitat cap a una **accessibilitat universal** des del punt de vista transversal als projectes, tant en el disseny d'espais com serveis i dels seus elements. Pel disseny d'entorns accessibles cal tenir en compte la diversitat de la població, les capacitats físiques, sensorials o cognitives des d'un enfoc integral, aplicant el disseny per a tothom amb la finalitat de satisfer les expectatives i necessitats de la població, sense discriminació per no poder utilitzar els espais en condicions d'igualtat.

Aplicar els conceptes de disseny per a tothom i accessibilitat universal vol dir aconseguir que qualsevol persona, independentment de la seva capacitat o discapacitat pot accedir, integrar-se, comunicar-se i relacionar-se en un entorn urbà, rural o residencial.

En aquesta guia es proposa treballar l'accessibilitat de forma integral amb l'aplicació de criteris tècnics, normatius i la participació de les persones usuàries i col·lectius específics en el procés de codisseny.

1.1 PRINCIPIS DE DISSENY INCLUSIU O UNIVERSAL⁵

Ús equitatiu

El disseny d'espais és útil quan més persones amb **habilitats i capacitats diverses** el poden utilitzar amb els mateixos mitjans de forma segura, evitant la segregació d'usuàries i fomentant el disseny atractiu.

Flexibilitat

El disseny s'adapta a persones amb habilitats diverses segons els ritmes i amb **diferents opcions de mètodes d'ús**.

Facilitat d'ús

L'ús dels espais i elements és fàcil d'entendre, independentment de l'experiència de la persona, el coneixement i les habilitats amb el foment d'un disseny **senzill i intuïtiu**.

Senyalització

La **comunicació de la informació** necessària independentment de les condicions ambientals o sensorials amb la màxima llegibilitat, l'ús de diferents llenguatges (pictòric, sonor, tàtil, escrit) i el contrast i la diferenciació dels elements i espais.

Seguretat

El disseny d'entorns més segurs per tothom **minimitza el perill** i les seves conseqüències i organitza de forma accessible els espais i elements més utilitzats.

Eficiència

Disseny còmode, eficient i ergonòmic que requereixi el **mínim esforç físic** per evitar el sobreesforç i la fatiga en el seu ús.

Dimensions

Espais adequats per a l'ús **independentment de la mobilitat** i mesura de les persones garantint la visibilitat i aproximació tant de peu com assegut i la utilització d'elements de suport.

3. Garcia, Montserrat. Accessibilitat i disseny per a tothom: avançar en la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat. 2014

4. Mace R., Hardie G., Plaipe J. "Accessible environments. Towards Universal Design". 1991

5. El Center for Universal Design de la Universitat de Carolina del Nord va establir el 1997 els principis del disseny universal: "Universal Design Principals". Center for Universal Design. North Carolina State University. Raleigh, 1997.

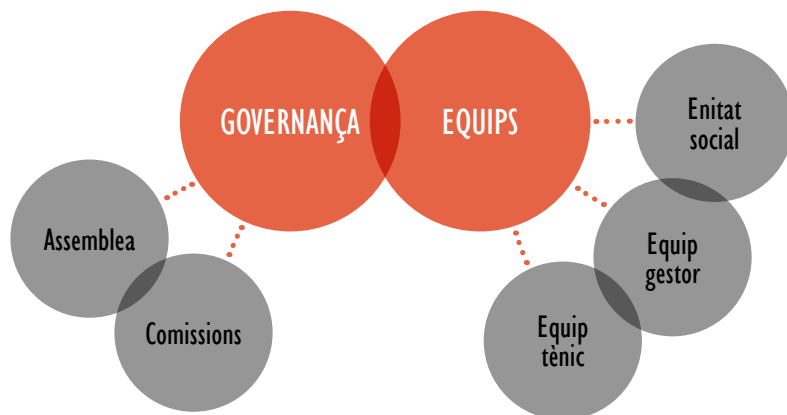
1.2 DISSENYAR AMB LES PERSONES

“La participació de les persones usuàries és un aspecte essencial en totes les fases que intervenen en el procés de disseny⁶”

Malgrat l'aplicació dels principis de disseny inclusiu i tota la legislació i normativa sobre accessibilitat (veure 1.2 Marc Legal), el factor clau per a donar resposta a les necessitats és dissenyar amb les persones, a partir del **disseny participatiu real o codisseny**.

La participació de les persones, futures usuàries, en els projectes d'habitatge cooperatiu o cohabitatge facilita la seva participació en el procés de codisseny dels espais i serveis del projecte amb l'establiment d'espais, debats, formació, informació i recursos per poder construir habitatges més inclusius que incorporin la diversitat de necessitats i les diferents veus.

Per garantir la participació de totes les persones i col·lectius en el procés de codisseny es recomana implementar també criteris d'accessibilitat a l'entorn de les sessions i vetllar perquè siguin processos de **participació eficients i senzills**.

Governança

Assemblea

L'assemblea és l'òrgan on les persones deliberen i prenen decisions. Generalment en les assemblees hi participen totes les persones sòcies de la cooperativa d'habitatge, futures habitants del projecte, i les decisions es prenen o bé per consens o bé per sistema de vots reglats.

Per facilitar la presa de decisions les assemblees poden anar acompanyades d'un taller facilitat per l'equip tècnic i/o l'equip gestor. És important que la informació arribi a totes les persones durant les assemblees, i hi hagi cura perquè sigui entenedora.

Comissions

Les comissions són grups de treball formats per persones sòcies de la cooperativa, que tenen interès i voluntat de treballar en una tasca concreta. Les comissions simplifiquen i agilitzen el procés de codisseny i tenen poder per prendre algunes decisions sense necessitat de que passin per l'assemblea, reduint així el temps de dedicació al projecte de les persones. És important, però, que la informació quedi recollida en actes i estigui accessible per la resta de persones de la cooperativa.

Algunes de les comissions habituals en un grup són: cures i cohesió, relacions externes, governança i jurídica, econòmica i arquitectura. L'objectiu de les comissions és reduir i simplificar els espais de treball i presa de decisions del grup en Assemblea, es recomana evitar els grups de treball no estables i l'organització clara, especialment dels espais de coordinació entre les comissions i l'Assemblea.

En tots els casos caldrà vetllar perquè els horaris dels espais de treball facilitin la participació de totes les persones que formen el grup. Crear mecanismes per assegurar que totes les persones poden participar en la presa de decisions, i ningú en queda exclòs.

6. Decàleg de Lleó. Conferència Europea d'Accessibilitat. 2008

Equips

Equip tècnic

L'equip tècnic és el grup de persones que elaboraran el disseny i construcció del projecte. En general està format per professionals de l'arquitectura, l'urbanisme i l'enginyeria. És important que aconseguixin escoltar totes les necessitats del grup, entendre-les i integrar-les en el projecte. Alhora, cal que siguin capaces d'aterrar les idees per transformar-les en realitat. També és important que estiguin formades i siguin coneixedores dels criteris d'**arquitectura feminista, inclusiva, accessible i sostenible**.

Per a les assemblees i reunions amb les comissions caldrà que elaborin material gràfic entenedor per a tothom. És molt recomanable que es faci ús també de maquetes i imatges 3D, ja que poden ser més explícites que els plànols convencionals. De la mateixa manera, és important que no es faci ús de llenguatge molt tècnic i específic, i que sempre es reservi un temps per a preguntes i aclariments a cada taller.

Equip gestor

L'equip gestor és un equip professional que acompanya tot el procés, a nivell tècnic i humà. Té la funció de donar suport als grups i col·lectius en l'àmbit econòmic i financer, el de les relacions, el jurídic i l'arquitectònic.

És important que vetllin perquè totes les persones de la cooperativa siguin escoltades i respectades, tenint cura de les de les relacions i la diversitat dins de cada grup. Cal que vetllin per la cohesió del grup i si és necessari, cal que atenguin els conflictes.

Les persones de l'equip gestor haurien de ser pluridisciplinàries, especialitzades en urbanisme, economia, finançament, facilitació de grups, arquitectura, enginyeria, dret, serveis d'atenció a les persones, polítiques d'habitatge, per exemple.

Entitat social

L'entitat social és un equip socioeducatiu especialitzat en l'atenció i acompanyament de col·lectius de persones en situació de vulnerabilitat. El seu paper i participació serà clau en el procés de disseny per garantir la participació de les persones o en alguns casos fins i tot representar el col·lectiu si les persones futures habitants encara no han estat definides.

Sessió participativa amb el grup de La Renegà | Celobert

2. CRITERIS DE DISSENY

A continuació es descriuen els criteris de disseny inclussiu pel disseny dels diferents espais que configuren el projecte i el seu entorn proper.

- **Criteris de disseny en relació amb l'entorn urbà i rural.**
- **Criteris de disseny de l'edifici.**
- **Criteris de disseny de l'habitatge.**

2.1 CRITERIS DE DISSENY EN RELACIÓ AMB L'ENTORN URBÀ I RURAL

La relació de l'edifici amb l'entorn ja sigui urbà o rural és un dels primers aspectes a abordar pel projecte. Caldrà treballar per garantir l'accessibilitat entre l'edifici, els serveis, equipaments, comerços i l'accés al transport públic i privat.

Alguns elements bàsics que caldrà tenir en compte en la tria del lloc per ubicar el projecte, i en la seva relació amb l'entorn seran:

- **Integració de l'entorn urbà i rural.**
- **Garantir l'accessibilitat a l'entorn, tant a l'espai públic com serveis, equipaments i comerços.**
- **Facilitar l'accés a l'edifici i al transport públic.**
- **Desenvolupar solucions integrades i normalitzades accessibles.**
- **Organització clara dels recorreguts i vetllar pel seu manteniment adequat.**
- **Indicar els recorreguts per vianants en condicions de seguretat.**

2.1.1 UBICACIÓ EN L'ENTORN

La ubicació del projecte en un **entorn urbà o rural** condiciona la possibilitat d'accés de les persones residents a equipaments, serveis i comerços. També condiciona la seva mobilitat quotidiana (a peu, cadira de rodes, bicicleta, vehicle) i l'accés al transport públic (tren, autobús, metro i tramvia).

L'**estudi de camp de l'entorn** és un recurs bàsic per l'anàlisi de les condicions generals i específiques de l'entorn on s'ubica el projecte. Ens proporciona abundant informació ambiental i facilita la tasca de disseny a partir de la recollida de fotografies, vídeos, descripcions, experiència pròpia i la recollida de dades.

Exemple

Dels 4 projectes que s'han estudiat en aquesta guia s'ha vist que el projecte amb millor accés a serveis, equipaments i comerços és el projecte de les Casernes de Sant Andreu, ja que es troba a la ciutat de Barcelona, una ciutat que presenta alts nivells de proximitat entre activitats quotidianes ja que el 76 % del nucli urbà té equipaments i serveis urbans bàsics com a màxim a 15 minuts a peu.

En canvi, el projecte de Trabensol, situat a Torremocha de Jarama, un poble de menys de 1.000 habitants a 70 km de Madrid, no destaca per la seva connectivitat i fa més dependents del vehicle privat a les persones usuàries, principalment persones grans. Per altra banda, està en un entorn rural, més tranquil, segur, i verd, característiques que buscaven el grup de persones impulsores del projecte.

L'accessibilitat del disseny de l'espai públic a l'entorn de l'edifici ve condicionada pel *Decret 209/2023, de 28 de novembre, pel qual s'aprova el Codi d'accessibilitat de Catalunya* i la *Ordre TMA/851/2021, de 23 de julio, por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y la utilización de los espacios públicos urbanizados*:

ESPAI PÚBLIC		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Transport		• Accés al transport públic accessible • Bona situació de les parades de transport públic • Senyalització de la ubicació de mode transport públic amb una freqüència mitjana de menys de 30 minuts i a menys de 500 m
Voreres	• Guals accessibles • Amplada mínima: 1,80 m (estranyament puntual de 1,5 m)	• Un entorn peatonal, amb carrers de plataforma única o bé amb carrers de prioritat invertida, en què les condicions de circulació de vehicles queden restringides a favor de la circulació de vianants
Mobiliari	• Mobiliari urbà de descans, especialment bancs	
Informació	• Ús de llenguatge verbal – tàctil • Percepció fàcil i eficaç de la informació • Organització de la informació amb criteris de jerarquització, simplicitat i claredat	• Informació comprensible per a tothom
Visibilitat	• Visualitat i visibilitat	
Senyalització	• Senyalètica multicanal • Facilitar la mobilitat orientada (wayfinding) • Disseny de la senyalització: dimensió, forma, color, ubicació, contrast amb l'entorn, pictograma • Orientar-se a l'espai, saber on dirigir-se, reconèixer o comprendre l'espai • Elements utilitzats com a referents a l'espai	
Paviment	• Integració de pavimentació podotàctil	

2.1.2 MOBILITAT

La mobilitat en l'entorn urbà i rural resulta més complicada per aquelles persones amb discapacitat o persones grans. Els **desplaçaments** de les persones per l'espai formen part de la quotidianitat, de forma rutinària e inconscient o en plena consciència fem itineraris i recorreguts diaris. Per la integració de l'accessibilitat en el disseny de l'entorn i l'espai públic caldrà tenir en compte:

- Facilitar la mobilitat quotidiana a peu, en bicicleta i en transport públic (metro, tren, bus i tramvia).
- Consideració de les condicions ambientals del lloc (assolellament, pluja, fred).
- Vetllar pel disseny d'itineraris accessibles, assegurant la circulació autònoma, continua i fluida i l'accés a espais i serveis.
- Evitar la manca de seguretat i il·luminació.
- Evitar l'existència d'obstacles (pals, vehicles, andamis, mobiliari urbà) perillosos per la seguretat i la deambulació.
- Ús de pavimentació llisa i tacto-visual.
- Dissenyar camins senyalitzats.

	A peu	15 minuts
	Bicicleta	20 minuts
	Transport públic	30 minuts
	Vehicle privat	30 minuts
	Vehicle compartit	

Plaça de les Dones de Nou Barris i l'edifici cooperatiu Cirerers de fons | Guifré de Peray

A peu

La mobilitat a peu és diversa i també pot ser acompanyada amb elements o persones de suport (cadira de rodes, cotxet, bastó, entre d'altres). Cal garantir **itineraris accessibles** entre l'edifici d'habitatges, equipaments i serveis a través de l'espai públic independentment del mode de desplaçament i les característiques i circumstàncies personals. Els itineraris peatonal accessibles són aquells que garanteixen l'ús i la circulació de forma segura, còmode, autònoma i continua a totes les persones.

7. Article 5. Itineraris peatonals accessibles. Decret 209/2023 del Codi d'Accessibilitat; Apartat 1.1 Annex 2a.

ITINERARI PEATONAL ACCESSIBLE (IPA) ⁷		
Elements	Normativa vigent	Recomanacions
Dimensions	• Amplada: 1,80 m • Alçada: 2,20 m	• Evitar voreres estretes i la presència d'obstacles • Colindant a la línia de façana o referència edificada
Desnivell	• Desnivell > 55 cm: barrera de protecció • Desnivell < 55 cm: senyalització visual i tàtil • Desnivell < 5 cm (< 25 %) • Altura barrera: 90 – 110 cm • No s'admet cap graó ni escales	• Plataforma única • Circulació autònoma, continua i fluida
Rampa accessible	• Longitud: 9 m • Amplada: 1,80 m • Pendent < 3 m: 10 % • Pendent < 9 m: 8 % • Pendent transversal ≤ 2 % • Replans: 1,50 – 1,80 m	
Pendent	• Longitudinal ≤ 6 % • Transversal ≤ 2 %	• Evitar pendents excessius i canvis de nivell
Espai de gir	• Ø 1,50 m	
Pas peatonal	• Guais de vianants de 1 o 3 rampes • Pendent < 8 % • Banda tàtil de botons (80 – 1,20 m)	• Perpendicular a l'eix de circulació rodada • Continuitat d'itinerari accessible

ITINERARI PEATONAL ACCESSIBLE (IPA)

<i>Elements</i>	<i>Normativa vigent</i>	<i>Recomanacions</i>
Paviment	• Antilliscant (classe 3) ni sec ni mullat • Fermament fixats, sense elements solts i indeformables • Antireflector • Profunditat gravat de les peces ≤ 4 mm (excepte paviments tàctils) • Juntes o irregularitats ≤ 4 mm • Orificis $\leq \varnothing 10$ mm • Ús de paviments tacto-visuals (bandes d'encaminament, escales, línia façanes)	• L'assolellament incideix en el deteriorament cromàtic i la percepció visual • Vetllar pel correcte manteniment • Variació de textura i colors • Evitar enlluernaments • Ús de materials i acabats adequats
Senyalització	• Senyalització visual i tàctica • Ús de llenguatge tàctil i pictòric	• Llegibilitat de l'entorn visible • Evitar l'excés d'elements de comunicació en l'entorn • Evitar l'ús de bolardos • Senyalització i visibilitat d'entrades i sortides
Il·luminació	• Luminància: 20 lux • Factor uniformitat: 40% • Enllumenat d'emergència	• Ús de tecnologia LED • Suficient llum natural • Il·luminació artificial adequada i suficient durant la nit
Mobiliari	• Ubicació d'elements de descans i suport • Mobiliari accessible • Parcs infantils accessibles • Ubicació fora de l'espai lliure peatonal	• Elements protectors de sol, pluja o fred • Evitar que envaeixin espai de pas • Materials adequats a la climatologia i agradables al tacte • Manteniment • Incorporar un punt d'aigua (80 – 90 cm) • Es permeten paviments tous de compactació 90 %
Vegetació	• Escocells enrasats amb el paviment	• Manteniment de la vegetació

Bicicleta

L'ús de la bicicleta s'ha incrementat i potenciat en els darrers anys en l'entorn urbanitzat i cada vegada hi ha més itineraris pedalables a ciutats i pobles. La majoria de projectes d'habitatge cooperatiu planegen la reducció de la mobilitat amb vehicle privat per una aposta per la mobilitat sostenible i la definició d'**infraestructures per l'emmagatzematge i reparació de bicicletes**. Fins i tot en alguns casos també és planteja com una infraestructura comunitària compartida com en el cas de les bicicletes públiques del *Bicing* a Barcelona o la *Girocleta* a Girona o els aparcament segurs al projecte cooperatiu El Cairó de Granollers. Cal garantir la comptabilitat entre la circulació i aproximació en bicicleta i a peu a l'edifici, sense envair l'itinerari peatonal accessible.

Caldrà que ens preguntem:

- Quin és el potencial, quantes bicicletes hem d'aparcар?
- Quina és la millor ubicació per l'aparcament?
- Tenim accés a sistemes públics de bicicleta?
- Quines mesures de seguretat ha de tenir?
- Itinerari de bicicletes accessible fins l'aparcament?

BICICLETES		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Aparcament	2 places de bicicleta per cada habitatge o cada 100 m ² ⁽⁸⁾	• Accés accessible
Dimensions	0,8 m ² per bicicleta	• 2,10 × 1,85 × 2 m² (2 bicicletes) • 2 m² més per cada bicicleta
Ubicació	En planta baixa o soterrani	• Proper a l'accés (< 50 m) • Evitar la ubicació en la zona d'ús peatonal
Seguretat		• Recinte tancat amb clau

Vestíbul de l'edifici cooperatiu Cirerers | Joan Massagué

Exemple

S'ha observat que els projectes en entorn urbà, on l'edifici ocupa el 100 % de la parcel·la, l'aparcament de bicicletes és una sala interior, on en cap dels dos casos hi caben dues bicicletes per unitat de convivència. En canvi, al projecte de la Renegà, situat en un entorn rural, si que s'ha previst espai per dues bicicletes per unitat de convivència, però a un aparcament exterior, al jardí. El projecte de Trabensol no inclou aparcament de bicicletes i es destina principalment al col·lectiu de persones grans.

8. Decret 344/2066 de regulació dels estudis d'avaluació de la mobilitat generada. Llei 9/2003 de mobilitat de la Generalitat de Catalunya.

Transport públic

El disseny del transport públic, tant en els diferents mitjans de transport com en les infraestructures (parades, senyalització, horaris) ha de permetre l'accés de totes les persones usuàries:

- Parades i marquesines accessibles (accés, dimensions) i mobiliari (seient i suport isquiàtic).
- Tancament vidriat senyalitzat.
- Encaminament al transport públic des d'itinerari accessible.
- Banda tàctil de botons grocs (40 – 60 cm).
- Informació sobre les línies de transport i horaris en diferents suports (visual, sonor i sms).

Vehicle privat

Malgrat la majoria de projectes de cohabitatge en disseny, promoció o convivència han treballat per l'exclusió d'aparcament per a vehicles privats en l'edifici o finca caldrà tenir en compte la normativa vigent d'accessibilitat als aparcaments, tant a l'espai públic com a l'edificació:

- Reserva de places d'aparcament accessibles (1/30), en espai públic, i 1 plaça per cada habitatge accessible.
- Itinerari accessible d'accés a la plaça d'aparcament.
- Senyalització SIA (Símbol Internacional d'Accessibilitat), només en espai públic.

Vehicle compartit

Alguns projectes d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús han plantejat la possibilitat de disposar d'un vehicle d'ús compartit ubicat en l'aparcament del projecte o en un espai annex o proper. En aquests casos s'està treballant perquè aquest vehicle sigui elèctric i compartit entre les persones usuàries del projecte i també amb altres veïnes de l'entorn o municipi. Caldrà preveure connexions elèctriques als aparcaments en aquests casos (veure taula de la pàgina següent).

Exemple

Conveni amb la cooperativa Som Mobilitat per la ubicació de vehicles elèctrics compartits al projecte la Xicoira d'Olesa de Montserrat o al projecte de Casernes de Sant Andreu de Barcelona (Sostre Cívic).

Cotxe compartit i elèctric | Som Mobilitat

APARCAMENT		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Accés	Ascensor accessible entre l'accés i l'aparcament (en cas d'habitatge accessible)	Ascensor accessible
Ubicació	S'ha de situar al més a prop possible dels accessos al edifici al qual dona servei. Quan hi ha més d'un accés accessible amb zones d'aparcament pròpies, s'han de distribuir entre les diferents zones	- Permetre l'accés a l'itinerari accessible de forma segura i autònoma - Reserva d'1 plaça a la via pública
Rampa	- Amplada $\geq 1,20$ m - Pendent ≤ 16 % - Formigó continu antilliscant	Rampa accessible entre l'accés i espais comuns
Dimensions	$5,0 \times 2,2 \times 2,2$ m (25 m^2) - Espai de transferència $\geq 1,50$ m - Espai posterior ≥ 3 m - Circulació: 5 m	
Paviment	Formigó continu remolinat mecànic amb pols de quars	
Il·luminació	- Luminància: 50 lux - Factor uniformitat: 40 % - Enllumenat d'emergència	Garantir la il·luminació per seguretat i visibilitat
Senyalització	S'ha de preveure la senyalització necessària per a la localització fàcil des de la plaça de l'accés més proper. Han d'estar degudament senyalitzades amb el símbol internacional d'accessibilitat dibuixat a terra i en un senyal vertical, ubicat al costat. En cap cas s'ha d'indicar la prohibició d'aparcament	- Es pintarà de color un sòcol d'1,10 m d'alçada o una franja de 20 cm de gruix a 1 m de terra - Es preveurà la col·locació de miralls i semàfors si cal
Instal·lacions		10% de les places amb punt de recàrrega per vehicle elèctric i 100% amb preinstal·lació - Les places de cotxe elèctric no es situaran sota la vertical de les habitacions

2.2 CRITERIS DE DISSENY DE L'EDIFICI

En relació al disseny de l'edifici, o edificis, caldrà tenir en compte tant la inclusió al context urbà i social com el disseny dels espais interiors i exteriors de l'edifici. Els criteris de disseny seran múltiples i diversos i caldrà abordar-los de forma transversal:

- **Forma de l'edifici (simetria, claredat, evitar la complexitat).**
- **Organització i diferenciació dels espais i usos.**
- **Significació de l'edifici.**
- **Visibilitat i senyalització dels accessos.**
- **Facilitar la orientació.**
- **Garantir l'ús equitatiu dels espais, serveis i instal·lacions.**

El Codi Tècnic de l'Edificació (CTE) és el marc normatiu de referència d'aplicació a l'edificació d'obra nova, ampliació, modificació, reforma o rehabilitació o canvi d'ús d'edificis existents juntament al Codi d'Accessibilitat de Catalunya i el Decret d'Habitabilitat en cas de ser més restrictius (veure 1.2 Marc legal).

Edifici cooperatiu Cirerers | Guifré de Peray

Exemple

El projecte de Trabensol, destinat a persones grans susceptibles d'arribar a certes pèrdues de la capacitat cognitiva, ha assignat un jardí a cada bloc d'habitatges, i a l'entrada de cada un s'ha instal·lat un cartell de gran format amb un color i descripció d'un arbre. Finalment, la senyalística dels apartaments es fa també amb aquest color identificatiu.

Aquesta idea de diversitat i de foment del coneixement s'ha portat també als espais comuns principals, tant interiors com a exteriors, que també s'identifiquen a l'interior amb noms i colors, es combinen diferents espècies vegetals i tipus de zones d'estada, bancs, etc.

En canvi, el projecte de Casernes de Sant Andreu, ha optat per no senyalitzar amb colors cada planta, per no infantilitzar al col·lectiu de persones amb discapacitat, ja que s'entén que al ser casa seva se'l coneixeran molt bé i no es perdran. S'està parlant, però de treballar amb la materialitat per la diferenciació per plantes. El que si que s'ha pensat és en l'accessibilitat universal, fer espais diàfans, el més clars possibles, per ajudar a tothom, tant a la gent gran, com els infants com a qualsevol persona.

Aquestes operacions senzilles serveixen no només a nivell psicològic sinó també com a elements clau per a l'orientació de les persones en els edificis.

2.2.1 ESPAIS COMUNS

Es recomana l'ús de criteris d'accessibilitat universal dirigits a facilitar la **deambulació** als espais de circulació o espais comuns com accessos, entrades, passadissos, escales i ascensors. Caldrà tenir en compte:

- Diversitat de formes de moure's (a peu, cadira de rodes, cotxet, bastó, acompanyant una altra persona).
- Definició de mesures lliures d'obstacles (amplada, alçada, espai de gir, canvi de sentit).
- Garantir la connexió accessible de les diferents plantes de l'edifici.
- Ubicació dels elements de connexió vertical (escales i ascensors).
- Ús de paviments adequats (materials, característiques i manteniment).
- Evitar la incorporació de rampes i graons en els desplaçaments horitzontals.
- Evitar el sobreesforç i el risc de caiguda.
- Espais comuns com espais de trobada, intercanvi i ampliació de l'habitatge.
- Equipaments i mobiliari adaptat als diferents col·lectius.

Espai comú semiexterior a l'edifici cooperatiu Cirerers | Joan Guillamat

ITINERARI ACCESSIBLE INTERIOR

Element	Normativa vigent	Recomanacions
Accés	• Un accés accessible fet a través d'un recorregut principal • No s'admet cap graó • Senyalització SIA, si hi ha més d'una entrada • Amplada: 1,10 m • Pendent < 4% • Alçada timbre: 80 – 120 cm • ≥ 6 hab: videoporter accessible • Prioritzar que l'entrada principal sigui accessible per evitar recorreguts excessius o secundaris	• Espai de tauler d'anuncis entrada
Dimensions	• Amplada ≥ 1,10 m • Altura ≥ 2,20 m • Espai de gir: Ø 1,50 m (passadissos > 10 m)	• Amplada > 1,20 m
Vestíbul	• Espai de gir: Ø 1,50 m	• Lliure d'obstacles • Suficient per espai de reunions o trobades informals
Portes	• Espai de pas ≥ 80 cm • Llindar ≥ 2m • Espai de gir: Ø 1,50 m ambdós costats (si comuniquen dos espais accessibles, sinó Ø 1,20 m ambdós costats) • Mecanismes de pressió o palanca (≤ 25 N) a 80 – 120 cm • Separació ≥ 5cm del marc • Portes de dues fulles: almenys una de les fulles accessible	• Espai de pas ≥ 90 cm • Espai de gir: Ø 1,50 m ambdós costats • Contrast entre el color de portes i parament • Senyalització de portes i plans vidriats (2 altures) • Obertura cap a l'interior ≤ 2,50 m
Escales	• Amplada de pas útil ≥ 1 m • Estesa (E): ≥ 28 cm • Alçada (A): 13 – 18,5 cm • 54 cm < 2A + E < 70 < 17 cm • Proporció: 16 – 30 cm • Alçada màxima: 3,20 m (12 graons) • Replans ≥ 1,00 m, respectada al llarg de tot el recorregut, sense escombrada de portes	• Alçada (A) infants: < 17 cm

ITINERARI ACCESSIBLE INTERIOR		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Rampes	• Amplada $\geq 1,20$ m • Longitud < 9 m • Pendent: • $< 10\%$: < 3 m • $< 8\%$: < 6 m • $< 6\%$: > 6 m • Replans $\geq 1,50$ m • Passamans a ambdós costats: contrast cromàtic, disseny anatòmic	• Rampes i escales accessibles (mides) per evitar el sobre esforç i el risc de caiguda (passamans, baranes i paviments)
Ascensor	• En edificis plurifamiliars sempre excepte en casos d'impossibilitat tècnica o econòmica o edificis de fins a 4 habitatges (PB + 2) sense habitatge accessible • $1,10 \times 1,25$ m (embarcament simple) $1,40 \times 1,40$ m (dos portes en angle) • Botonera Braille i relleu (80–120 cm) a 1–1,40 m amb contrast cromàtic • Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m davant portes • Portes automàtiques, amplada $\geq 0,8$ m • Desnivell ≤ 1 cm Separació $\leq 3,5$ cm	
Ascensor accessible⁹ (en habitatges accessibles)	• Obligat en edificis de PB + 2 o 12 habitatges en plantes pis • Embarcament simple: $1,10 \times 1,40$ m • Dos portes en angle: $1,40 \times 1,40$ m • Botonera Braille i relleu (80–120 cm) a 1–1,40 m amb contrast cromàtic • Senyalització SIA • Portes automàtiques: $\geq 0,8$ m • Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m • Desnivell: ≤ 1 cm • Separació: $\leq 3,5$ cm	• En totes les promocions es col·locarà ascensor per tal que el recorregut que uneix la via pública amb l'entrada a cada habitatge sigui un itinerari amb accessibilitat universal (accessibilitat exterior, mobilitat interior i mobilitat vertical) • L'ascensor tindrà, com a mínim, una classificació C, segons la norma UNE 25745-2 • Sistema d'enllumenat de cabina amb LED i apagat automàtic amb detectors de presència • Es situaran allunyats de les zones de descans
Passamans	• Desnivell ≥ 55 cm: 1 passamà • Amplada $\geq 1,20$ m: 2 passamans • Alçada: 90 – 95 cm • $\square$ 30 – 50 cm • Distància: 4 cm	• Passamans accessible: 65 – 75 cm • Passamans ergonòmics
Barreres de protecció	• Altura (< 6 m): 90 cm • Altura (> 6 m): 110 cm • No escalables amb barrots cada < 10 cm	

9. Ascensor accesible: Compleix amb la norma UNE-NE 81-70:2004 relativa a la Accesibilidad a los ascensores de personas, incluyendo personas con discapacidad.

ITINERARI ACCESSIBLE INTERIOR

Element	Normativa vigent	Recomanacions
Paviment	- No lliscant (classe 0,1,2 i 3)¹⁰ - Continu, ferm i fixat - Ressalts juntes < 4 mm - Elements sortints < 12 mm - Marcs < 12 mm - Sense forats > 1,5 mm	- Evitar el reflex de la llum (natural i artificial) que pot desorientar o enlluernar - Senyalització tàtil-visual - Contrast cromàtic entre paviments i paraments verticals - Evitar l'ús de graves o sorra - Indeformables
Senyalització	Senyalització SIA d'itinerari i accés principal en cas d'haver recorreguts alternatius	- Ús de colors i textures diferents al paviment - Senyalització de característiques similars a tot l'edifici - Ús de llenguatge visual – tàtil - Tamany de lletra adequat - Contrast cromàtic - Senyalització acústica
Il·luminació	- Luminància interior: 100 lux - Factor uniforme: 40 % - Enllumenat d'emergència - Llum natural	- Minimitzar el contrast amb l'exterior per evitar enlluernament - Lluminàries LED, 55lm/W, RA > 85, - detector de presència i color càlid - Lluminàries direccionals
Instal·lacions	Interruptors, intercomunicació i polsadors accessibles¹¹	

10. Veure *Taula Annex 3c, apartat 3, Codi d'Accessibilitat de Catalunya*.

11. Mecanismes accessibles:
Estan situats a una altura compresa entre 80 i 120 cm quan es tracti d'elements de comandament i control i entre 40 i 120 cm quan siguin preses de corrent o senyal. Separació $\geq 0,40$ m a cantonada. Tenen contrast cromàtic.

- La distància a la unió amb la cantonada és de 35 cm, com a mínim.
- Els interruptors i els polsadors d'alarma són fàcilment accionats mitjançant puny tancat, colze i amb una mà, o bé de tipus automàtic.
- Tenen contrast cromàtic en contraposició a l'entorn.
- No s'admeten interruptors de gir i palanca.
- No s'admet il·luminació amb temporització a cabines de neteja accessibles i vestuaris accessibles.

2.2.2 ESPAIS COMUNITARIS

Els espais i serveis comunitaris són un element clau en el disseny de projectes de cohabitatge. Aquests espais han de ser accessibles per tothom garantint l'accés a través d'un itinerari accessible i l'ús de forma equitativa. Caldrà tenir en compte:

- Simultaneïtat de persones diverses en l'ús.
- Definició de mesures lliures d'obstacles (amplada, alçada, espai de gir, canvi de sentit).
- Ubicació i distribució dels espais comunitaris.
- Facilitar l'ús de mobiliari accessible.
- Facilitat d'ús i orientació.
- Senyalització i il·luminació.

En el cas de l'existència d'habitatges accessibles caldrà disposar d'un ascensor accessible i rampa accessible en comunicació de les plantes on s'ubiquen aquests habitatges amb elements associats com els espais comuns i els espais comunitaris, tant interiors com exteriors (menjador, sala polivalent, terrassa, terrat, pati, entre d'altres).

Espai comú semiexterior a l'edifici cooperatiu Cirerers | Maite Caramés

ESPais COMUNITARIS INTERIORS

<i>Element</i>	<i>Normativa vigent</i>	<i>Recomanacions</i>
Itinerari	L'itinerari entre espais ha de ser accessible	
Accés	- No s'admet cap graó ni escales - Amplada: 1,10 m	Accés accessible des dels espais comuns
Portes	- Espai de pas ≥ 80 cm - Llindar ≥ 2 m - Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m ambdós costats - Mecanismes de pressió o palanca (≤ 25 N) a 80 – 120 cm - Separació ≥ 5 cm del marc - Portes de dues fulles: almenys una de les fulles accessible	- Amplada: $\geq 0,9$ m - Llindar: $\geq 2,2$ m - Superfície transparent: 40 % (70 – 170 cm)
Bany	- Mínim una unitat practicable per bloc - Habitatge accessibles: un bany accessible - Espai de gir practicable: $\varnothing 1,20$ m	- Es prioritza que el bany comunitari sigui accessible - Obertura superior i inferior en cas d'atrapament
Bany accessible en ús públic	- Ús públic (local comercial) - Espai de transferència $0,8 \times 1,2$ m en ambdós costats - Bany accessible: 1/10 bany accessible - Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m (a tota alçaria) - Ample de pas circulació: $\varnothing 1,20$ m - Disposa de barres de suport - Mecanismes cromàticament diferenciats - Senyalització SIA, pictograma i baix relleu (0,80 – 1,2 m) - Porta abatible exterior o corredera	- No es permet il·luminació temporitzada - Obertura superior i inferior en cas d'atrapament
Paviment	- No lliscant (classe 0,1,2 i 3) - Continu, ferm i fixat - Ressalts juntes < 4 mm - Elements sortints < 12 mm - Marc < 12 mm - Sense forats $> \varnothing 1,5$ mm	
Il·luminació	- Luminància interior: 100 lux - Factor uniforme: 40 % - Enllumenat d'emergència	Llum natural
Instal·lacions		- Interruptors i polsadors d'alarma automàtics i de fàcil accionament - Contrast cromàtic

ESPAIS COMUNITARIS INTERIORS		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Mobiliari	• Amplada: 80 cm • Altura: 85 cm • Espai lliure inferior 70×80×50 cm	• Seients amb esquena i reposabraços • Cantonades sense arestes • Taules utilitzables per tothom
Cuina i menjador		• Superfície: 20 m² • Espai de gir: Ø 1,50 m • 2 llocs per seure per habitatge • 6 mòduls de mobiliari de cuina
Sala de treball		• Superfície: 20 m² • 1 lloc per seure per habitatge
Habitacions convidades		• Superfície: 10 m² • Espai de gir: Ø 1,50 m • Bany accessible amb 1 espai de transferència (veure bany accessible)
Bugaderia		• Superfície mínima: 10 m² • Espai de gir: 2 Ø 1,20 m
Emmagatzematge	• Accés ascensor accessible (en cas d'habitatge accessible)	• Es preveu fora de l'habitatge (2 m² per habitatge)
Neteja	• Superfície: 2 m² • Abocador	• Superfície: 4 m²
Local comercial	• Porta: 1 m • Desnivell: 2 cm • Bany accessible • Accés accessible	• Preinstal·lació de climatització (Ø 200 i Ø 300), ventilació, línia elèctrica, telecomunicacions i aigua fins a comptadors • Pavimentació interior terratzo

12. Article 3q. Els espais comuns complementaris són els espais d'ús compartit d'un edifici, altres que els elements comuns establerts com a obligatoris. *Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge.*

La proporció d'espai comunitari (o espai comú complementari)¹² respecte la superfície d'habitatge és un valor important a decidir. En els projectes de cohabitatge socials i cooperatius hi ha una limitació important de pressupost, és per això projectes com la Renegà o Matís Calderí tenen una proporció més baixa d'espai comunitari.

Però malgrat hi hagi poca superfície és important que aquests espais siguin flexibles i inclusius i els seus banys siguin accessibles, justament perquè són per tothom i al ser limitats hauran d'adaptar-se a diferents usos i col·lectius i al llarg del temps.

2.2.3 ESPAIS COMUNITARIS EXTERIORS

Després de la pandèmia de la COVID19 l'any 2020 cada vegada es prioritza més l'accés i disponibilitat d'espais exteriors. Segons la ubicació dels projectes d'habitatge i la normativa vigent es pot donar la possibilitat d'espais comunitaris exteriors com terrats, jardins, patis o horts entre d'altres. Aquests espais poden ser espais de circulació però alhora també poden ser espais d'activitats diverses: menjar, fer la bugada, jardineria, jugar, entre d'altres.

Tradicionalment el terrat de les edificacions ha estat un lloc oblidat on sovint no es garanteix l'accessibilitat de totes les persones, algunes normatives urbanístiques municipals limiten la disposició d'accés d'ascensor al terrat, aquestes caldrà revisar-les per impulsar millores.

Exemple

Princesa 49 és un projecte al casc antic de Barcelona que ha prioritzat l'accessibilitat a la planta coberta com un dels espais comunitaris. En canvi, a la Renegà per un tema de pressupost no s'ha pogut fer arribar l'ascensor a la coberta de l'edifici, on hi ha una petita terrassa d'uns 15 m², és una decisió que s'ha pres tenint en compte que és una pèrdua pel que fa a l'accessibilitat de l'edifici i que l'edifici ja està envoltat de verd amb un gran pati.

Espai exterior comunitari a l'edifici cooperatiu Cirerers | Maite Caramés

ESPais COMUNITARIS EXTERIORS		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Espai exterior (hort, jardí, terrat)	Es disposa d'itineraris accessibles per garantir l'ús per tothom	- Ús de paviment tou compactat: 90 % - Ubicar horts de taula
Piscina	- Itinerari accessible fins a la piscina - Pavimentació no lliscant (classe 2 i 3) - Grua o element adaptat en cas d' habitatge accessible o més de 20 habitatges	
Estenedors	4 metres lineals per habitatge - Altura lliure: 1,20 – 1,40 m - Permanentment ventilat	- Ubicació a terrat o espai exterior - Proximitat a l'espai de rentat - Estenedors a diferents alçades
Elements de protecció	- Altura (< 6 m): 0,9 m - Altura (> 6 m): 1,10 m - No escalables amb barrots < 10 cm	- Altura: 1,10 m - Persones amb problemes d'altura
Paviment	- No lliscant (classe 0,1,2 i 3) - Continua, ferma i fixada - Ressalts juntes < 4 mm - Elements sortints < 12 mm - Marcs < 12 mm - Sense forats > 1,5 mm	
Il·luminació	Luminància: 30 lux	
Vegetació		- Arbustiva amb plantes autòctones i de baix consum d'aigua - Autoconsum (per exemple, horts)

2.2.4 TIPUS DE SERVEIS

Un dels elements claus dels projectes de cohabitatge és l'aposta per compartir espais i serveis a partir de les necessitats compartides identificades i l'optimització de l'ús del temps i els espais.

La gestió del temps en aquest tipus de projectes comunitaris ha d'anar més enllà de l'organització d'espais i horaris compartits; també ha d'incloure la valorització i integració de les cures i els seus serveis. Aquestes tasques, sovint invisibilitzades i assignades històricament a *rols femenins*, són essencials per al benestar col·lectiu i la sostenibilitat social. Per això, incorporar mecanismes que les reconeguin i les distribueixin equitativament contribueix a crear comunitats més justes i cohesionades. Alhora, desafia els estereotips de gènere i fomenta una convivència més inclusiva i respectuosa amb les necessitats de totes les persones.

Serveis de cures

→ **Neteja**

- Espai específic de neteja
- Bugaderia industrialitzada

→ **Cuina**

- Espai de cuina i rebost
- Menjador

→ **Manteniment**

- Espai de magatzem
- Espai de jardineria
- Espai d'instal·lacions

Espai per a fer la bugada a l'edifici cooperatiu Cirerers | Maite Caramés

Serveis per a col·lectius específics

Hi ha certs col·lectius que necessiten serveis específics per poder viure a l'edifici, com és el cas de les persones amb discapacitat intel·lectual o física severa. Si l'edifici ja es dissenya per aquestes persones aquests serveis necessiten una reserva d'espai físic per poder-se dur a terme.

Un altre col·lectiu que molt probablement necessiti serveis és el de gent gran, en especial si es vol que el projecte sigui finalista, és a dir, que s'hi pugui viure fins a morir. Normalment en els projectes de co-habitatge social les persones grans hi van a viure quan no són dependents ni saben si necessitaran algun dia serveis per la dependència, però és necessari preveure-ho.

En aquests casos on es preveu que hi visquin col·lectius específics amb necessitat de suport puntual o permanent es pot preveure la disposició d'un allotjament (20 m²) per la persona treballadora del serveis.

Exemple

Allotjament de suport a la llar residència (3 habitatges compartits) del Grup cooperatiu TEB al projecte d'habitatge cooperatiu de Casernes de Sant Andreu impulsat per Sostre Cívic (Veure annex fitxes de projectes). En aquest cas, s'ha dissenyat un espai d'allotjament pel servei d'atenció.

Costos dels serveis

Tots els projectes d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús preveuen el pagament mensual d'una quota per l'ús de l'habitatge i una quota de serveis relativa al pagament dels serveis comunitaris com els subministraments dels espais comuns i comunitaris, l'internet amb *wifi*, manteniment, conservació, etc.

En el cas de projectes amb destí a col·lectius específics com les persones grans o persones amb discapacitat es preveu la disposició de serveis d'atenció i cures. En aquests casos la cooperativa decidirà el repartiment dels costos previstos d'aquests serveis. És el cas de serveis com la neteja, l'atenció o suport domiciliari, la cuina, el manteniment entre d'altres.

Exemple

Al projecte de Trabensol totes les persones sòcies paguen per uns serveis base, com la bugaderia, servei de menjador per dinar, neteja, activitats lúdiques. A més a més, per aquells que ho necessiten hi ha també un sistema d'atenció a la dependència. El sistema d'atenció a la dependència inclou una cura personalitzada i de qualitat, atès per personal qualificat. Aquest servei a la dependència està finançat d'acord amb els valors que identifiquen la cooperativa, conciliant la solidaritat (la major part dels costos se sufraguen per quotes pagades per totes les persones sòcies) i la responsabilitat individual (a través de franquícies progressives, segons grau de dependència), la qual cosa garanteix que totes les sòcies que ho necessitin puguin ser ateses i integrar-se plenament al Sistema d'Atenció a la Dependència.

Gestió dels serveis

La gestió dels serveis pot ser directament des de la cooperativa d'habitatge mitjançant comissions internes o bé contractant una persona, cooperativa o empresa perquè ho faci. També pot passar que les persones del col·lectiu específic que necessita els serveis formin part d'una associació que s'encarregui de gestionar aquests serveis. Un altra opció és que les sòcies habitants formin part d'una cooperativa amb infraestructura que gestioni els serveis.

Exemple

Tant el projecte de les Casernes de Sant Andreu a Barcelona com el de Matís Calderí a Caldes de Montbui hi ha una entitat social dedicada a donar suport a les persones amb discapacitat que gestiona els serveis d'aquest col·lectiu. A més a més l'edifici de Casernes de Sant Andreu serà de Sostre Cívic, una cooperativa amb recursos propis per gestionar altres serveis si fossin necessaris, com la neteja o el manteniment de les instal·lacions.

Terrat de l'edifici cooperatiu Cirerers | Maite Caramés

2.3 CRITERIS DE DISSENY DE L'HABITATGE

Un habitatge haurà de garantir l'autonomia, la seguretat, dignitat, confort i estalvi de temps de les persones que l'habiten i també d'aquelles que les visiten. Malgrat la normativa d'habitatge determina una reserva del 4 % dels habitatges accessibles, es proposa ampliar els criteris d'accessibilitat per a tothom i la reserva al 7 % en totes les promocions d'iniciativa pública o amb suport públic. Es recomana que en la mesura del possible es dissenyin tots o gran part dels habitatges del projecte accessibles o fàcilment adaptables.

- Habitatges flexibles i adaptables.
- Superfície mínima dels habitatges: 36 – 40 m² ⁽¹³⁾.
- Superfície mínima dels allotjaments o clúster: 24 m².
- Nombre d'estances: 1, 2 o 3 (S, M, L). La tipologia M i L facilita la flexibilitat per poder compartir habitatge. És el cas de col·lectius com les persones amb discapacitat, persones joves o persones grans.
- Disposició d'obertures i mecanismes per facilitar la distribució flexible dels habitatges.
- La forma i distribució de les estances s'adequarà a la seva orientació i necessitats tèrmiques.

Val a dir que el model d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús presenta avantatges respecte el de compra en el sentit d'accessibilitat ja que pot ser més fàcil canviar l'habitatge amb el d'un veí si arribat el cas es necessita un habitatge accessible, però perquè això passi han d'haver-hi habitatges accessibles a l'edifici.

Una altra estratègia bona per millorar en accessibilitat en cas que no es pugui aconseguir que tots els habitatges siguin accessibles, és dotar de banys accessibles els espais comunitaris, d'aquesta manera si en un moment donat una veïna per exemple es trenca una cama i el seu bany no és prou còmode té una alternativa.

Exemple

En el cas de l'edifici de la Renegà, el de les Casernes de Sant Andreu i el de Trabensol s'ha optat per fer tots els habitatges amb dimensions generoses perquè puguin ser considerats accessibles. En el cas de l'edifici de Trabensol, fins i tot es van construir els banys amb barres i elements de suport, i en les altres dos edificis només caldrà col·locar-les si es necessari, sense haver de fer obres en cas que un dia ocupi l'habitatge una persona amb mobilitat reduïda.

13. Alguns municipis disposen d'ordenances municipals amb superfícies mínimes més grans.

Interior habitatge edifici Casernes de Sant Andreu | Pau Vidal i Yaiza Terré

Tipologies

La diversitat de tipologies d'habitatges facilita poder donar resposta al major nombre de persones i llars possibles independentment de les seves característiques. Els habitatges amb el mateix programa funcional hauran de tenir prestacions similars en quant a dimensions, superfície útil i acabats.

Tipologies de llars

Les llars són cada vegada més diverses en nombre de persones i estructures però també tendeixen a ser cada vegada més petites, més enllà de l'increment dels habitatges compartits entre diferents llars:

- 1 persona: adult, persona gran, persona jove.
- 2 persones: 2 adults, 1 adult i un infant, 1 adult i 1 persona gran, 2 persones grans i 2 persones joves.
- 3 persones o més: Adults amb infants, llars monomarentals, adults i persones grans, persones joves, persones amb discapacitat.

L'article 4 del Decret d'Habitabilitat fixa el nombre màxim d'ocupants per habitatge en funció del nombre d'habitacions i de la seva superfície, aquest estàndard determina el **llindar màxim d'ocupació** d'un habitatge segons:

- Sense habitacions: 2 persones.
- Habitació 5 m²: ≤ 1 persona.
- Habitació 8 m²: 2 persones.
- Habitació 12 m²: 3 persones.

Nombre de peces i superfície útil¹⁴

L'habitatge mínim es compon de sala d'estar (E), cuina (C), menjador (M), bany (CH) i habitació (integrada o segregada) amb una superfície útil mínima de 36 m² (40 m² a Barcelona ciutat) segons el Decret d'Habitabilitat de Catalunya. Les Ordenances Metropolitanes d'Edificació (OME) aplicables a l'Àrea Metropolitana de Barcelona defineixen les superfícies útils mínimes dels habitatges segons el programa funcional.

- 1 persona: 36 m².
- 2 persones: 18 m² per persona, 36 m².
- 3 persones: 46 m².
- 4 persones: 56 m².
- 5 persones: 66 m².
- 6 persones: 76 m².
- 7 persones o més: 36 m² + 10 m² per persona.

14. *Superfície útil interior*: és la superfície compresa dins el perímetre definit per la cara interna dels tancaments de cada espai habitable.

Exemple

Les Ordenances Metropolitanes d'Edificació estableixen que en el cas d'un habitatge de 3 habitacions (10m²) li correspon un programa funcional de 6 persones i per tant haurà de tenir una superfície mínima de 76 m², dels quals 28 m² de EMC. Aquest fet dificulta l'estratègia de reduir la superfície privativa i ampliar la superfície comunitària del model de cohabitatge.

El projecte de les Casernes de Sant Andreu de Sostre Cívic ha establert una ocupació dels habitatges inferior al llindar d'ocupació màxima per reduir la superfície privativa dels habitatges i la superfície mínima de les EMC.

HABITATGE MÍNIM SEGONS TIPOLOGIA¹⁵

Element	Normativa vigent / OME	Recomanacions
Superfícies mínimes	- Allotjament amb espais comuns complementaris: 24 + 6 m² - Allotjament dotacional: 30 m² - Habitatge 36 m² <i>Habitatge: 36 m² + 10 per persona</i>	
Alçada mínima	2,5 m	
Amplada mínima	- Practicable: 1,0 m / No practicable: 0,90 m - Espai de gir: Ø 1,20 m	
Sala d'estar – menjador – cuina (EMC)	- Ø 2,80 m <i>Superfície: 18 – 32 m² segons persones</i> - Façana: 2,20 m	
Cuina	- Amplada: 1 m / Alçada: < 2,20 m <i>Superfície: 5 – 10 m² segons persones</i>	
Bany (CH)	1 bany / 2 banys (4 o més habitacions) - Alçada: ≥ 2,20 m <i>Accés doble porta des de EMC</i>	1 bany segregat 4 m²
Sense habitació	Superfície: 8 m² segregable	
Habitació (1 o 2 H)	- Superfície: 6 m² □ 2 × 2 m <i>Superfície: ≥ 8 o 10 m²</i> □ 2,4 × 2,4 m □ 2,6 × 2,6 m	10 m² □ 2 × 2 m
Habitació (3 o més H)	Superfície: □ 2,6 × 2,6 m	
Espai per rentar la roba	- Espai ventilat per eixugada natural o mecànica de la roba <i>Superfície: 3,5 m²</i>	
Portes	- Practicable: 0,80 m / No practicable: 0,70 m - Alçada: 2,0 m	
Finestres	- Superfície: 1/8 superfície útil <i>Superfície < 10 m²: 1 m²</i> <i>Superfície < 14 m²: 1,25 m²</i> <i>Superfície > 14 m²: 1,25 m²</i> <i>Bany adicional: 0,25 m²</i> <i>Bany: 0,40 m</i>	

15. La normativa de nova construcció exigeix que els habitatges tinguin unes dimensions per ser practicables i com a mínim l'estar – menjador (EM), una habitació (H), la dotació de la cambra higiènica (CH) i l'equip de cuina (C).

Esquema d'habitatge mínim = 36 m²

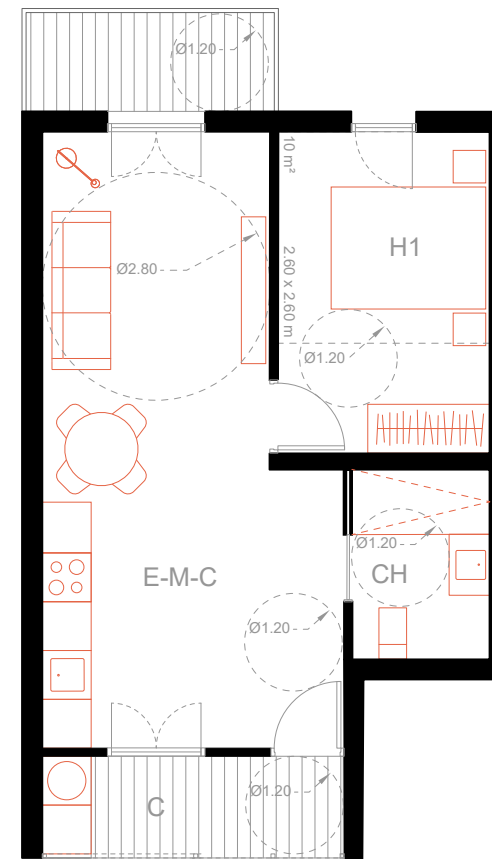
C (Cancell) = 4,43 m²

E-M-C (Espai de menjador i cuina) = 24,30 m²

H1 (Dormitori) = 10,27 m²

CH (Bany) = 3,95 m²

TOTAL = 42,95 m²

Diversitat

La diversitat de tipologies en un mateix edifici afavoreix la diversitat de la comunitat i la facilitat de donar resposta a les diferents necessitats residencials. La majoria de projectes d'habitatge cooperatiu tenen entre 1, 2 o 3 habitacions, en alguns casos específics fins a 4 habitacions. Sovint s'anomenen:

- Tipologia S: 1 habitació.
- Tipologia M: 2 habitacions.
- Tipologia L: 3 habitacions.
- Tipologia XL: 4 habitacions.

Exemple

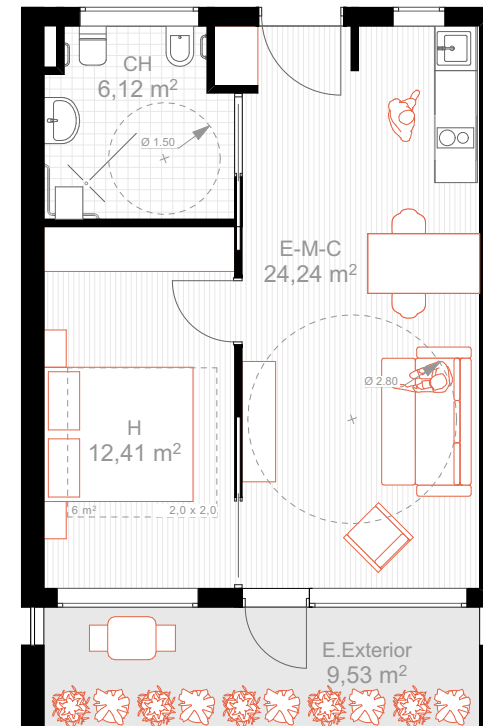
En el cas de l'edifici de Trabensol només hi ha una tipologia d'habitatge que es compon d'una habitació, una sala-cuina-menjador (EMC) i un bany (CH). El fet de no existir cap tipologia amb dues habitacions dificulta que dues persones puguin compartir un habitatge, exclouent així del projecte unitats de convivència diferents a la de una persona sola o la de una parella, com podria ser dues germanes que o bé no poden pagar dos habitatges o simplement volen compartir la sala i la cuina per estar més acompanyades.

HABITATGE ACCESSIBLE

Sup. interior: 42,77 m²

Planta de l'habitatge tipus de l'edifici Trabensol destinat a persones grans.

Arquitectura: Equipo Bloque arquitectos

Flexibilitat i agregació

Es defineix l'habitatge flexible com aquell concebut de manera que faciliti la seva adaptabilitat a les necessitats canviants de les persones ocupants i que resti obert a la intervenció de les persones usuàries en la seva compartimentació (Annex 1, Decret d'Habitabilitat de Catalunya).

L'habitatge cooperatiu aposta per una distribució flexible dels usos de l'habitatge amb la configuració d'estances similars o equivalents desjerarquitzades que permeten l'ús com a habitació simple, doble, triple, estudi, entre d'altres.

Exemple

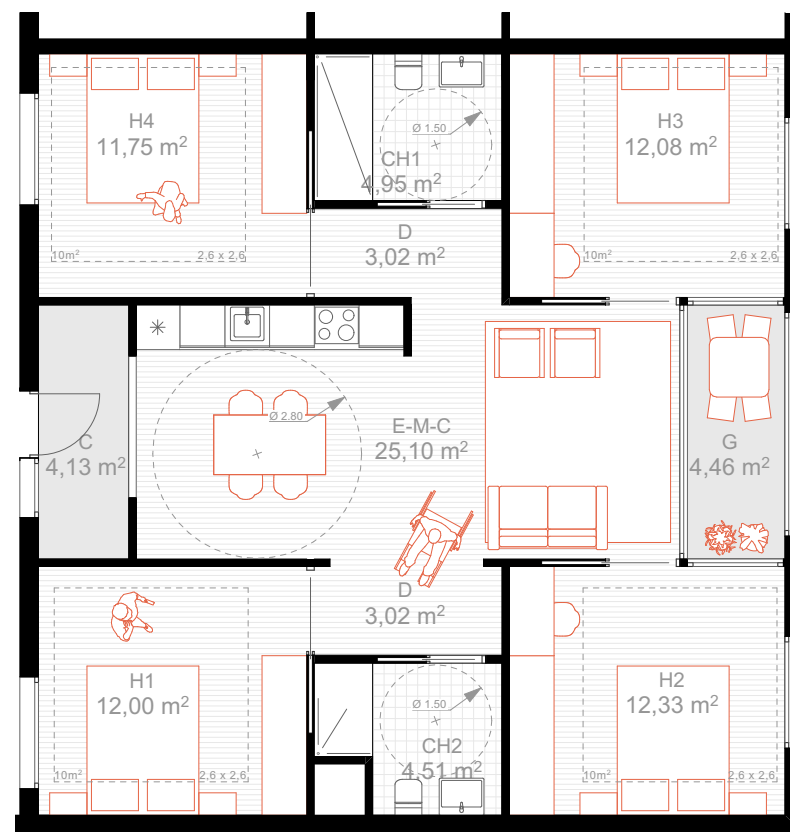
El projecte de les Casernes de Sant Andreu (Barcelona) és un clar exemple d'arquitectura flexible en quant a estances desjerarquitzades, ja que totes les habitacions compleixen amb les dimensions per ser una estança, es a dir tenen il·luminació, ventilació i permeten la inscripció d'un cercle de diàmetre de dos metres i vuitanta centímetres (2,80 m).

Les Ordenances Metropolitanes d'Edificació (OME) que s'apliquen als municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona fixen que en cas de disposar de 4 habitacions amb una ocupació de 8 o més persones, caldrà que la sala-es-tar-menjador (EMC) disposi d'una superfície mínima de 32 m². Aquesta limitació dificulta la generació d'habitatge assequible de 3 o 4 habitacions amb estances més gene-roses.

**HABITATGE
COMPARTIT
FLEXIBLE**Sup. interior: 97,35 m²

Planta de l'habitatge XL de l'edifici Casernes de Sant Andreu, destinat a habitatge compartit per a persones amb discapacitat, amb habitacions desjerarquitzades.

Arquitectura: Pau Vidal i Yaiza Terré

**HABITATGE FLEXIBLE
1, 2 O 3 HABITACIONS**

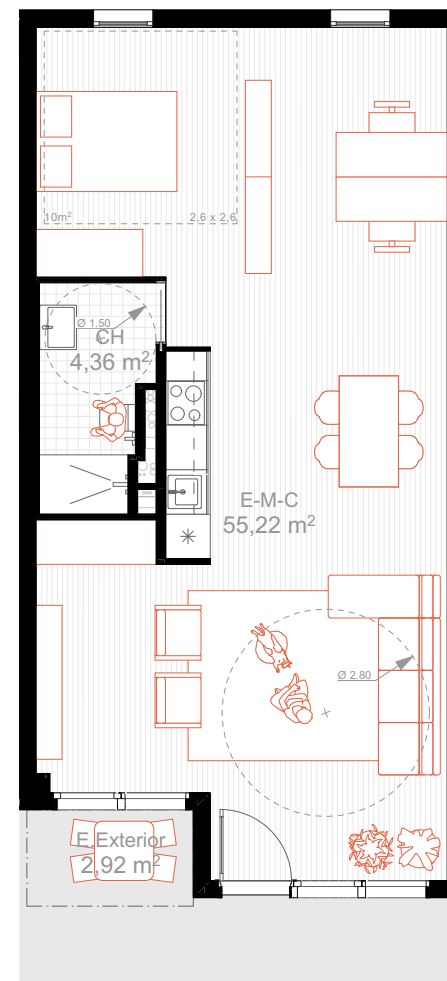
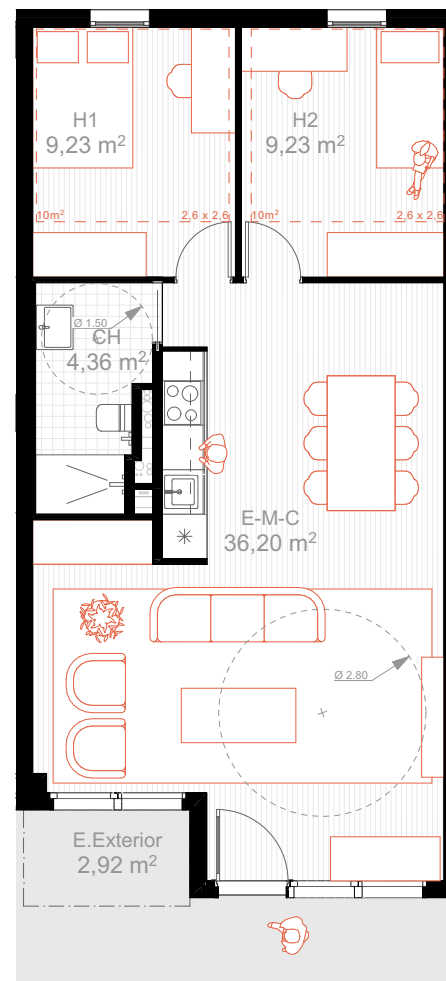
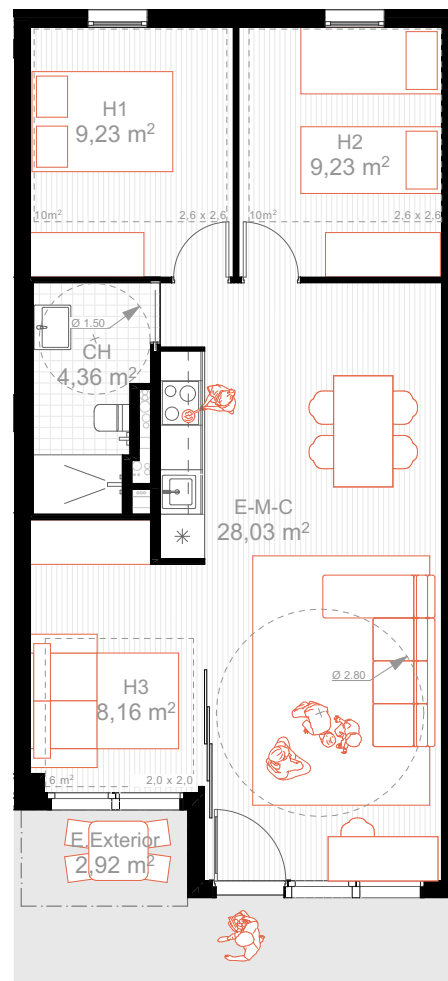
Sup. interior: 60 m²

Planta de l'habitatge L de l'edifici de la Renegà, adaptat a diferents necessitats i moments vitals diferents.

Arquitectura: Celobert

Exemple

El sistema constructiu i la distribució de l'edifici de la Renegà permet adaptar la compartimentació de l'habitatge segons les necessitats canviants, ja que l'únic element fixe de la planta es el nucli humit (bany i cuina) dels habitatges.

Habitatge compartit

Els recursos residencials assequibles i socials sovint es desenvolupen en habitatges compartits entre persones que viuen soles o diferents llars. En aquests casos convindrà la configuració d'habitatges de dimensions superiors i un major nombre d'estances i banys:

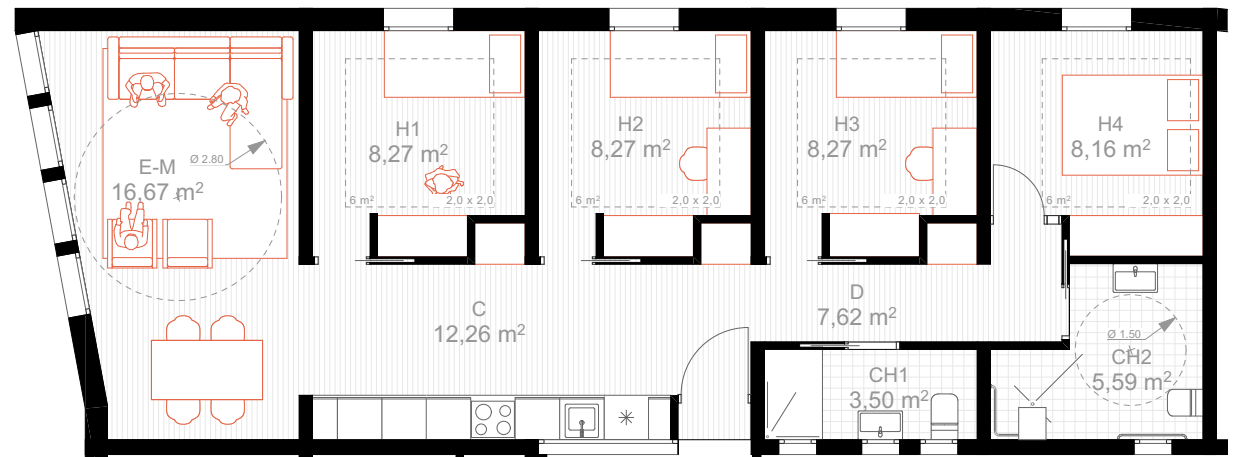
- Superfície: 90 m² màxima HPO o 120 m² per a llars nombroses.
- Nombre d'estances: mínim 3 o 4 estances.
- Nombre de banys: 2 banys mínim o 1 bany segregat.

**HABITATGE
COMPARTIT PER
A PERSONES AMB
DISCAPACITAT**

Sup. interior: 77,5 m²

Planta d'un dels tres habitatges compartits destinats a persones amb discapacitat de l'edifici Matís Calderí, projecte que acompanya l'entitat social Apindep.

Arquitectura: Mangrana Arquitectes

Exemple

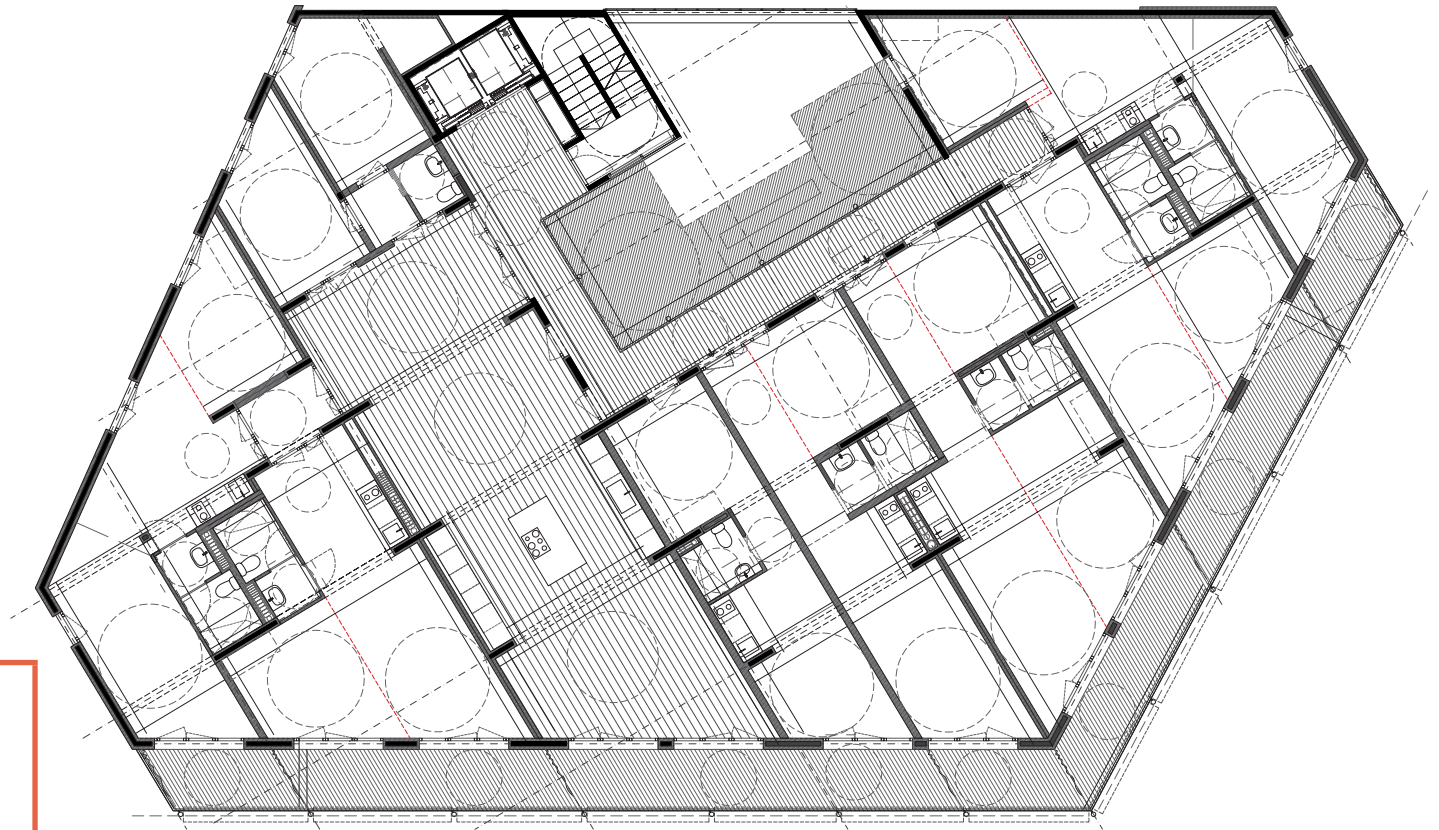
Els habitatges destinats a persones amb discapacitat del col·lectiu Apindep de l'edifici de Matís Calderí són un clar exemple d'habitatge compartit.

Clúster

Model habitacional on un conjunt d'habitatges mínims (amb bany i cuina) s'agrupen al voltant d'espais d'ús compartit cuina, menjador, sales d'estar o d'altres). El clúster funciona com una petita comunitat i es pot configurar sota el model d'allotjaments (20 m²) amb espais comuns complementaris o com habitatges (36 m²) amb espais comuns complementaris.

**HABITATGE
COMPARTIT AMB
ESPAI DE CLÚSTER**Sup. interior: 546,38 m²Planta general de l'edifici Sotrac, projecte cooperatiu
acompanyat per La Dinamo.

Arquitectura: Lacol

Exemple

Les cooperatives d'habitatge Sotrac, la Bombeta o Empriu del barri de Sants de Barcelona han implementat el model de clúster en algunes plantes de l'edifici on comparteixen espais comunitaris entre 3 o 5 habitatges o allotjaments mínims.

Habitatge practicable

Segons el *Decret d'Habitabilitat de Catalunya* els habitatges han de ser com a mínim practicables, sense ajustar-se, a tots els requeriments de l'habitatge accessible, permeten, a les persones amb mobilitat reduïda l'accés i la utilització de manera autònoma dels espais d'ús comú, les habitacions, la cambra higiènica mínima i l'equip de cuina en les condicions definides al quadre següent. Si l'habitatge es desenvolupa en diferents nivells només ha de ser practicable: l'accés, la cambra higiènica, la cuina, l'espai d'ús comú o l'habitació segons el quadre següent:

Esquema d'habitatge practicable de 2 habitacions

C (Cancell) = 3,26 m²

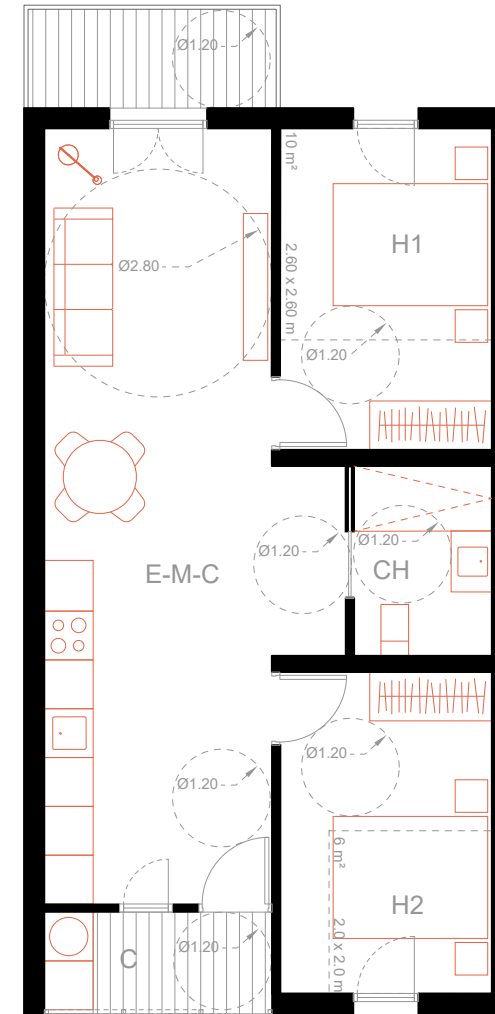
E-M-C (Espai de menjador i cuina) = 28,80 m²

H1 (Dormitori) = 10,27 m²

H2 (Dormitori) = 10,27 m²

CH (Bany) = 3,95 m²

TOTAL = 56,55 m²

HABITATGE PRACTICABLE		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Portes	• Amplada $\geq 0,8$ m • Alçada: 2 m • Espai de gir: $\varnothing 1,20$ m ambdós costats • Porter electrònic	• Amplada $\geq 0,9$ m
Dimensions	• Amplada ≥ 1 m	
Cuina (C)	• Espai de gir: $\varnothing 1,20$ m • Altura mobiliari ≤ 90 cm • Amplada: ≥ 1 m • Equip mínim: aigüera, aparell de cocció i extracció.	• Superfície: 10 m^2
Estar (E)	• Superfície: $\varnothing 2,80$ m • Espai de gir: $\varnothing 1,20$ m • Amplada: $0,8$ m	• Superfície: 10 m^2
Menjador (M)	• Superfície: $\varnothing 2,80$ m • Espai de gir: $\varnothing 1,20$ m • Amplada: 1 m	• Amplada: 3 m
Bany (CH)	• Espai de gir: $\varnothing 1,20$ m (inclosa dutxa enrasada). • Amplada: $0,8$ m • Porta abatible exterior o corredera. • Equip mínim: dutxa, rentamans i inodor • S'admet rentamans en espai de pas.	• Superfície: 4 m^2 • Ventilació natural o mecànica
Habitació (H)	• Superfície: 6 m^2 ($\square 2 \times 2$ m) • Altura: $2,50$ m • Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m • Espai de transferència: 90 cm a l'entorn del llit	• Superfície: 10 m^2 ($\square 2,6 \times 2,6$ m)
Mobiliari	• Emmagatzematge: • Habitació ($> 6 \text{ m}^2$): $1 \times 0,6 \times 2,2$ • Habitació ($> 8 \text{ m}^2$): $1,5 \times 0,6 \times 2,2$; $> 8 \text{ m}^2$	• Emmagatzematge: $0,6 \times 1,5 \times 2$ m
Instal·lacions	• Espai per rentar i assecar roba	
Paviment	• No lliscant (classe 1 i 2)	
Il·luminació	• Luminància: 100 lux	
Finestres	• $1/8$ de la superfície útil	• Alçada ampit: $0,90 - 1,10$ m
No practicable	• Amplada: $\geq 0,7$ m	

Habitatge accessible

La legislació estatal d'accessibilitat¹⁶ estableix que el 4 % dels habitatges de promocions públiques i privades d'habitatges amb protecció oficial o amb ajuts públics han de ser accessibles. Una reserva que es destinarà a persones amb discapacitat, llars amb persones amb discapacitat o entitats socials amb programes d'atenció i vida autònoma de persones amb discapacitat.

16. Article 27 de la Ley 10/2014, de 3 de diciembre, de accesibilidad.

Esquema d'habitatge accessible de 2 habitacions

C (Cancell) = 4,2 m²

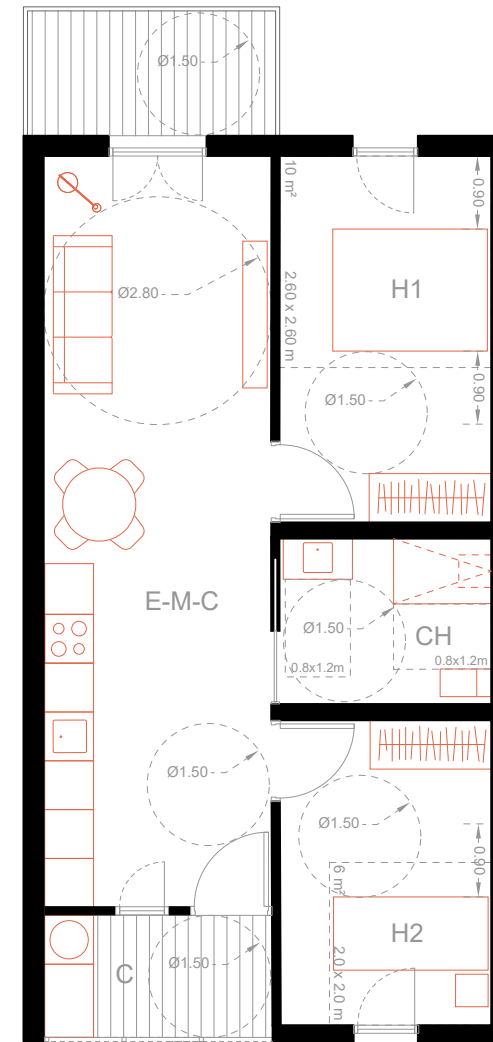
E-M-C (Espai de menjador i cuina) = 25,83 m²

H1 (Dormitori) = 11,67 m²

H2 (Dormitori) = 9,81 m²

CH (Bany) = 6,06 m²

TOTAL = 57,57 m²

HABITATGE ACCESSIBLE		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Timbre	• Videoporter accessible, avís lluminós i sonor • Botons sortints i amb contrast cromàtic amb el parament. - Accionament per pressió. $h = 0,8 - 1,2$ m	• Situat al costat dret de la porta d'entrada a l'immoble
Portes	• Espai de pas $\geq 0,8$ m • Llindar ≥ 2 m • Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m ambdós costats • Mecanismes de pressió o palanca (≤ 25 N) a $80 - 120$ cm • Portes de dues fulles: almenys una de les fulles accessible	• Amplada $\geq 0,90$ m
Finestres	• Mecanismes de fàcil obertura incloent automatismes • Evitar que les fulles interfereixin zones de circulació	• Evitar que siguin excessivament pesades
Dimensions	• Amplada $\geq 1,10$ m	
Entrada	• Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m	
Cuina (C)	• Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m • Altura mobiliari ≤ 70 cm • Espai lliure sota pica: $70 \times 50 \times 60$ cm	• Superfície: 10 m^2 • Mobiliari baix (mínim 6 mòduls) • Evitar electrodomèstics al capçal de dormitoris • Reserva d'espai d'emmagatzematge i rebost
Menjador (M)	• Superfície: 20 m^2 ($\varnothing 2,80$ m) • Altura: $\geq 2,50$ m • Façana: $\geq 2,20$ m de longitud	• Amplada: $\varnothing 3$ m
Bany accessible (CH)	• Altura: $\geq 2,20$ m • Porta abatible exterior o corredera • Espai de gir: $\varnothing 1,50$ m	• Garantir l'accessibilitat en elements segregats • 1 parament amb capacitat higroscòpica sense enrajolar • Aixetes de sistemes de detecció de presència o monomando
Dutxa	• $0,80 \times 1,20$ m, espai de transferència $0,8 \times 1,2$ m • Pendent $\geq 2\%$. Terra enrasat • Seient-dutxa $0,4 \times 0,4$ m fixat al centre del costat curt ($h = 0,45 - 0,5$ m) • Mecanismes de pressió o palanca • Barres de suport: 2 horitzontals, 1 vertical	• Aixetes monocomandament ($8\text{l}/\text{min}$)
Rentamans	• Amplada pica: $0,85$ m $h = 0,8 - 0,85$ m • Espai aproximació frontal $0,8 \times 1,2$ m • Rentamans sense peu ni mobiliari. Espai lliure inferior $0,5 \times 0,8$ m; $h = 0,7$ m • Aixetes de pressió, palanca o cèl·lula fotoelèctrica. Força accionament < 5 N	

HABITATGE ACCESSIBLE		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Inodor	- Espai de transferència (80 × 120 cm) - Altura: 45 – 50 cm - Mecanismes de presís o palanca, amb polsadors de gran superfície	Inodors amb doble descàrrega (4,5/3)
Habitació (H)	- Superfície: ≥ 6 m² (□ 2 × 2 m) - Altura: ≥ 2,50 m - Espai de gir: Ø 1,50 m (altura 0,7 m) - Emmagatzematge: 0,6 × 1 × 2 m - Espai de transferència lateral dels llits: 0,9 m	- Superfície: 10 m² (□ 2,60 × 2,60 m) - Emmagatzematge 0,6 × 1,5 × 2 m
Mobiliari	- Accessible i amb espais d'interacció - Color contrastat amb entorn - Barres i elements de suport - Arestes i cantells arrodonits - Llit: h = 0,45 – 0,50 m - Seients: h = 0,45 – 0,5 m (mínim la meitat amb respall i reposabraços) - Penjarobes i estants: h = 0,70 – 1,20 m - Armaris portes corredisses, amb escombratge exterior Ø 1,20 m	- Còmode, segur, funcional i fàcil d'utilitzar - Espai d'emmagatzematge fora dels dormitoris per un ús simultani
Balcó o terrassa	- Espai de gir: Ø 1,50 m - Fusteria enrassada a paviment, amb rampa <12% a ambdós costats, o amb element auxiliar que doni continuïtat a l'itinerari d'entrada i sortida	- Superfície: 4 m² - Alçada barana ≥ 1,10 m - Ús polivalent - Control passiu de l'edifici
Instal·lacions	- Mecanismes accessibles: interruptors, endolls, quadres elèctrics i termòstats - Alçada: 0,8 – 1,20 m - Separació de cantonada ≥ 0,40 cm	- Contrast i pilot de llum per facilitar la ubicació - Electrodomèstics A*
Paviment	- No lliscant (classe 0,1,2 i 3) - Continu, ferm i fixat - Ressalts juntes < 4 mm - Elements sortints < 12 mm - Marcs < 12 mm - Sense forats > 1,5 mm	
Il·luminació	- Luminància interior: 100 lux - Factor uniforme: 40 %	Lluminàries LED (55 lm/W), Ra > 85, i color càlid

HABITATGE ACCESSIBLE		
Element	Normativa vigent	Recomanacions
Finestres		• Vetllar per mecanismes de privacitat • Dimensió finestres criteris energètics, facilitat d'ús, neteja i relació instal·lacions • Preveure mecanismes que garanteixin captació solar a l'hivern i protecció solar a l'estiu • Alçada amplit: 0,90 – 1,10 m
Domòtica	• Garantir que siguin accessibles les interfaces multimodals • Sistema fiable i segur	• Il·luminació, persianes, toldos, portes, finestres, climatització, etc... • Teleassistència
Materials		• Evitar acabats plàstics • Pintures i vernissos COVs: < 1.000 µg/m³ (A+ francesa) • Origen natural (calç, silicat, argila) • Morter de calç revestiment • Aïllaments naturals (fibra vegetal o cel·lulosa) • Materials resistents, fàcil manteniment i neteja

Passadís de l'edifici Trabensol | Move-a

2.4 CONCLUSIONS

L'aplicació dels criteris de disseny universal als projectes de cohabitatge impulsats pel sector de l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús són una referència pel sector tant públic com privat, especialment per la innovació en els processos de disseny amb la participació de les persones usuàries en moltes de les seves fases de concepció de forma directa.

Aquest fet no es dona habitualment en els processos de disseny d'habitatges públics i/o privats on són els equips tècnics, promotors o administracions públiques els que apliquen la normativa urbanística i d'edificació, sovint amb criteris de mínims o segons paràmetres estandaritzats o segons criteris econòmics o personals.

Ampliar els criteris més enllà de les normatives i legislacions estadístiques, prioritzar l'optimització de les superfícies i la reducció dels espais de circulació, ens permetrà **configurar i construir espais més inclusius**.

3. PROJECTES DE COHABITATGE COOPERATIU I INCLUSIU

Cooperativa d'habitatge
feminista de Santa Maria
de Palautordera

Cooperativa d'habitatge
de personas grans a
Torremocha de Jarama

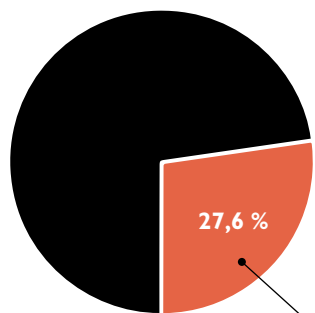

Cooperativa d'habitatges per
a persones amb diversitat
de Caldes de Montbui

Cooperativa d'habitatges
per projectes Sostre Cívic
i Grup cooperatiu TEB

LA RENEGÀ

Inici	2019
Estat	En construcció
Ubicació	C/ Joaquim Blume, 10-12, Santa Maria de Palautordera (Vallès Oriental)
Forma jurídica	Cooperativa d'habitatges
Règim tinença	Dret d'ús de les persones sòcies mitjançant un contracte privat entre la persona sòcia i la cooperativa
Titularitat	Propietat privada de la cooperativa La Renegà
Tipus obra	Nova construcció
Tipus edificació	Plurifamiliar aïllada
Arquitectura	Celobert

COMPOSICIÓ DEL GRUP

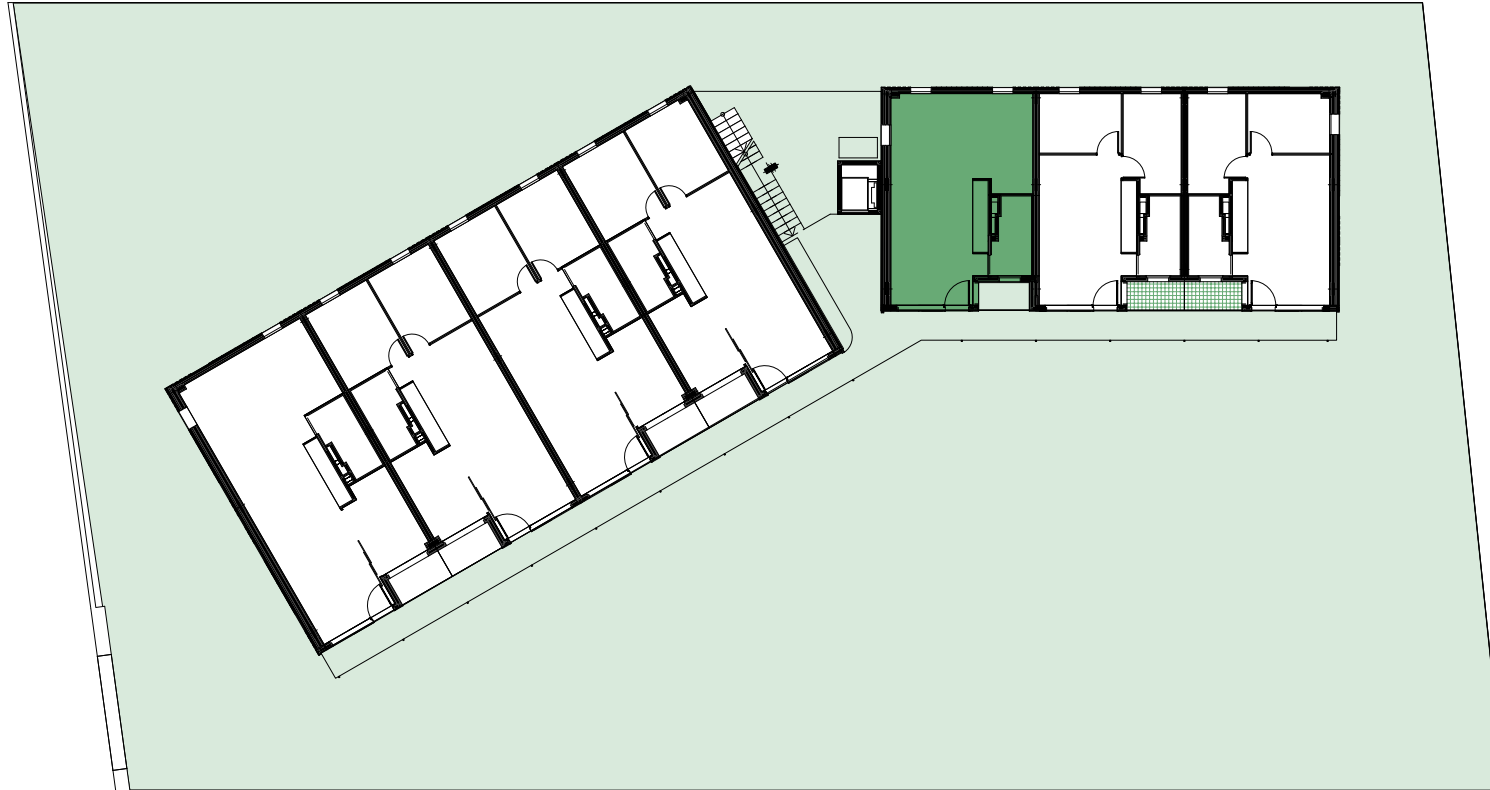
Nombre d'unitats de convivència	13
Nombre aproximat de residents	47
Col·lectiu específic que incorpora	Dones en situació de vulnerabilitat
Nombre d'unitats de convivència del col·lectiu específic	2 (situats als habitatges S)
% unitats de convivència del col·lectius específic	27,6%

En cas que es tracti d'una cooperativa, qui serà sòcia de la cooperativa, les persones del col·lectiu específic o bé una entitat? Quin és el paper de l'entitat?

Els dos habitatges seran propietat de la cooperativa La Renegà, la Fundació Surt aportarà part del capital inicial dels dos pisos socials i farà la gestió i l'acompanyament professional dels dos habitatges socials.

FINANÇAMENT

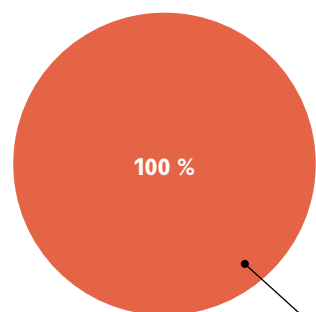
Cost d'inversió	2.010.000 €
Capital inicial	510.000 €
Quota d'ús	365 €

Projecte La Renegà: planta baixa, planta primera i planta coberta

TRABENSOL

Inici	2002
Estat	Finalitzat
Ubicació	C/ Canal de Isabel II, 19, 28189, Torremocha de Jarama (Madrid)
Forma jurídica	Cooperativa d'habitatges
Règim tinença	Dret d'ús de les persones sòcies mitjançant un contracte privat entre la persona sòcia i la cooperativa
Titularitat	Propietat privada de la cooperativa Trabensol
Tipus obra	Nova construcció
Tipus edificació	Plurifamiliar Aïllada
Arquitectura	Equipo Bloque arquitectos

COMPOSICIÓ DEL GRUP

Nombre d'unitats de convivència	54
Nombre aproximat de residents	85
Col·lectiu específic que incorpora	Persones grans
Nombre d'unitats de convivència del col·lectiu específic	54 (totalitat dels habitatges)
% unitats de convivència del col·lectius específic	100%

En cas que es tracti d'una cooperativa, qui serà sòcia de la cooperativa, les persones del col·lectiu específic o bé una entitat? Quin és el paper de l'entitat?

Les persones del col·lectiu són les impulsores del projecte i és requisit formar-n'hi part per poder accedir-hi.

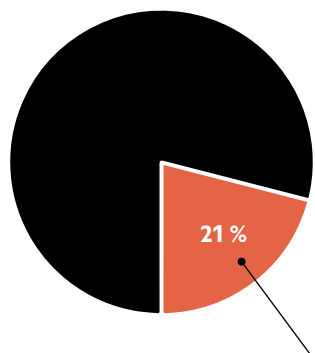
FINANÇAMENT

Cost d'inversió	7.830.000 €
Capital inicial	145.000 €
Quota d'ús	1.000 – 1.200 € (persona sola-parella)

Projecte Trabensol: planta baixa

MATÍS CALDERÍ

Inici	2022
Estat	Avantprojecte
Ubicació	Pa-1 Edifici A - La Salut, 08140, Caldes de Montbui (Vallès Oriental)
Forma jurídica	Cooperativa d'habitatges
Règim tinença	Dret d'ús de les persones sòcies mitjançant un contracte privat entre la persona sòcia i la cooperativa
Titularitat	Propietat privada de la cooperativa Matís Calderí, sobre sol públic i concessió de 75 anys
Tipus obra	Nova Construcció
Tipus edificació	Plurifamiliar amb tres façanes
Arquitectura	Mangrana Arquitectes

COMPOSICIÓ DEL GRUP

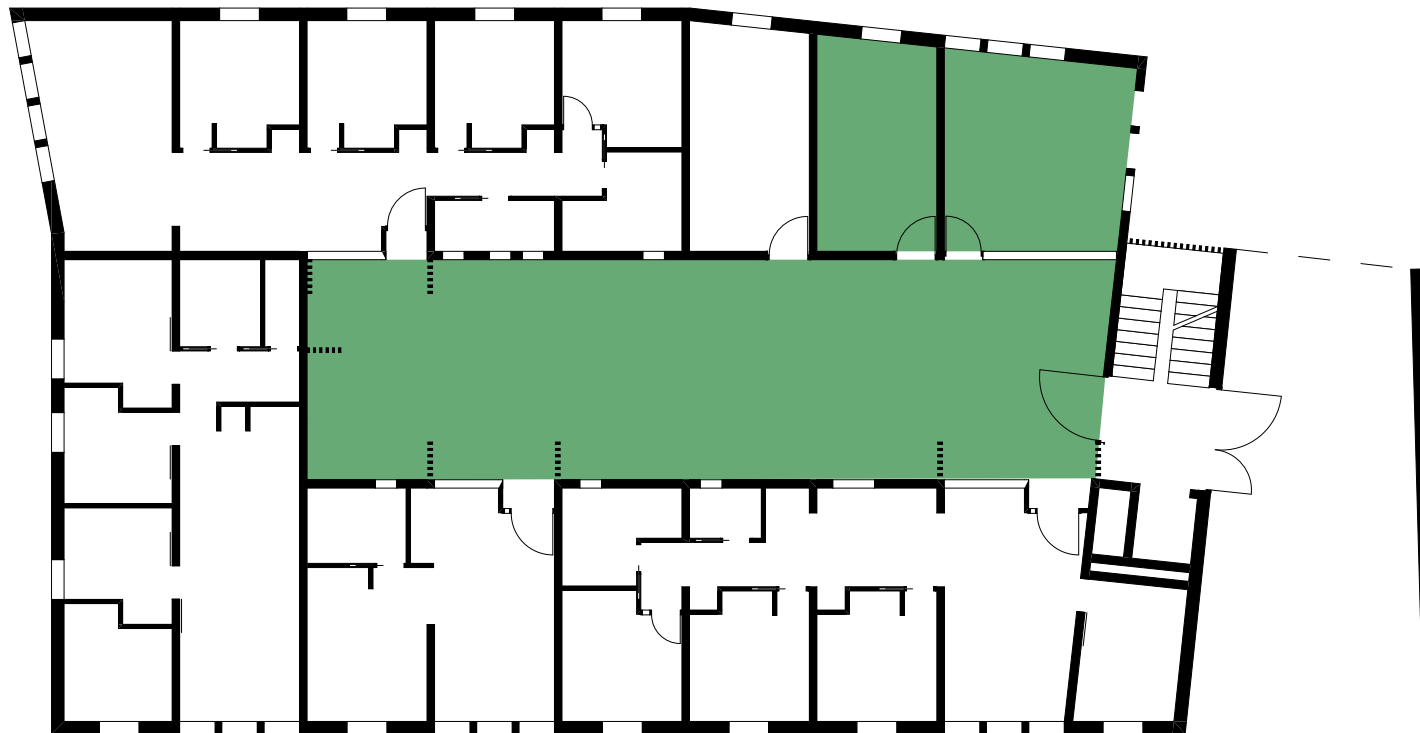
Nombre d'unitats de convivència	19
Nombre aproximat de residents	101
Col·lectiu específic que incorpora	Tres pisos per a persones amb diversitat funcional intel·lectual i un per una persona amb diversitat física
Nombre d'unitats de convivència del col·lectiu específic	4. Tots els habitatges de Planta Baixa de l'edifici
% unitats de convivència del col·lectius específic	21%

En cas que es tracti d'una cooperativa, qui serà sòcia de la cooperativa, les persones del col·lectiu específic o bé una entitat? Quin és el paper de l'entitat?

Apindep Ronçana SCCL, com a persona jurídica, és la sòcia de dret d'ús i la seva funció és gestionar els habitatges amb suport que hi haurà dins la cooperativa. Actualment, dins d'Apindep hi ha persones amb diversitat funcional que volen emancipar-se i que, degut a la seva situació personal, necessiten suport. Apindep vetllarà perquè aquestes visquin als habitatges de forma estable.

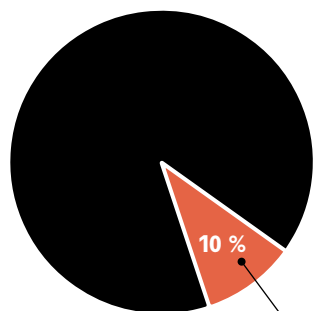
FINANÇAMENT

Cost d'inversió	Dependrà del projecte
Capital inicial	475.000 €
Quota d'ús	Dependrà del projecte

Projecte Matís Calderí: planta baixa

CASERNES DE SANT ANDREU

Inici	2020
Estat	Redacció del Bàsic
Ubicació	Passeig Torras i Bages nº 126-128, Barcelona
Forma jurídica	Cooperativa d'habitatges
Règim tinença	Dret d'ús de les persones sòcies mitjançant un contracte privat entre la persona sòcia i la cooperativa Sostre Cívic
Titularitat	Propietat privada de la Cooperativa Sostre Cívic, sobre sòl Públic, concessió de 75 anys
Tipus obra	Nova Construcció
Tipus edificació	Plurifamiliar entre mitgeres
Arquitectura	Pau Vidal i Yaiza Terré

COMPOSICIÓ DEL GRUP

Nombre d'unitats de convivència	67
Nombre aproximat de residents	198
Col·lectiu específic que incorpora	Persones amb diversitat funcional intel·lectual
Nombre d'unitats de convivència del col·lectiu específic	7. Quatre formen part d'una llar residència, i estan en planta primera, i tres quedaran repartits per l'edifici
% unitats de convivència del col·lectiu específic	10%

En cas que es tracti d'una cooperativa, qui serà sòcia de la cooperativa, les persones del col·lectiu específic o bé una entitat? Quin és el paper de l'entitat?

El grup cooperatiu TEB és qui serà soci de la cooperativa i posarà el capital inicial. S'està estudiant l'opció de que les persones del TEB que formin part del projecte s'hagin de fer sòcies de Sostre Cívic. El TEB farà seguiment de les persones que vagin a viure l'edifici, vetllant perquè s'integrin i tinguin els serveis necessaris

FINANÇAMENT

Cost d'inversió	15.260.000 €
Capital inicial	1.120.000 €
Quota d'ús	570 – 840 €

Projecte Casernes de Sant Andreu: planta baixa

TAULA COMPARATIVA

NECESSITATS VINCULADES AMB L'EDIFICI

Recorreguts

Totalitat dels recorreguts accessibles

Espais no accessibles

Els recorreguts del projecte estimulen la relació entre veïnes?

Els habitatges per a col·lectius específics estan col·locats a un lloc amb més o menys freqüència de circulacions? Amb quin criteri s'ha decidit la seva ubicació?

Els recorreguts estan senyalitzats per persones amb discapacitat visual?

S'han incorporat criteris de disseny que puguin ajudar a una persona amb diversitat funcional intel·lectual o amb Alzheimer a ubicar-se dins l'edifici? Quins?

Existeixen recorreguts segurs que facilitin la deambulació erràtica?

NECESSITATS ESPECÍFIQUES VINCULADES AMB L'HABITATGE

Tipologia dels habitatges

Tipologies d'habitatges

Característiques dels habitatges

Superfície útil interior dels habitatges

Superfície útil exterior dels habitatges

Tipologia específica per col·lectius

Flexibilitat de les tipologies

Tipus, nombre i dimensions de les estances

Nombre d'estances

Quantes compleixen amb les exigències d'habitabilitat per ser considerades una sala?

Quantes compleixen amb les exigències d'habitabilitat per ser considerades un dormitori doble?

Bany

Nombre de banys/Nombre de banys accessibles

Nombre de banys en espais comuns

Participació en el procés de codisseny del projecte

Com van ser escollits els arquitectes responsables de dissenyar el projecte?

S'han fet / o es preveu fer assemblees per decidir temes relacionats amb el disseny del projecte?

En aquestes assemblees participen les futures usuàries dels col·lectius específics ?

LA RENEGÀ		TRABENSOL	MATÍS CALDERÍ	CASERNES DE SANT ANDREU
1. NECESSITATS VINCULADES AMB L'EDIFICI				
1.1 Recorreguts				
1.1.1 Totalitat dels recorreguts accessibles	No	Sí	Sí	No
1.1.2 Espais no accessibles	La planta coberta no és accessible ja que no té ascensor, malgrat hi ha una petita zona habilitada per el ús de les veïnes, considerada espai comú exterior.	Inexistents	Inexistents	La primera planta del bloc d'espais comunitaris situat a l'est de l'edifici no està previst que sigui accessible ja que no hi arriba l'ascensor. No està clar si aquest bloc serà per a les veïnes o serà un espai llogat a una altra entitat per ajudar a fer viable econòmicament el projecte.
1.1.3 Els recorreguts del projecte estimulen la relació entre veïnes?	Si, s'accedeix a tots els habitatges a través d'una passera a la que s'obren totes les sales dels habitatges, s'espera que aquestes passeres siguin un lloc de relació. Les terrasses semi privatives formen part de les passeres.	El projecte s'organitza al voltant d'un centre molt clar, que són els espais comuns principals. Totes les circulacions es fan a través d'unes galeries. De les galeries centrals, les que donen accés als espais comuns, anomenades galeries de passeig amb zones d'estància, hi surten ramificades les galeries d'accés als habitatges. Per tant, es podria afirmar que els recorreguts del projecte estimulen la relació entre veïnes, ja que per anar a l'habitatge s'ha de passar per el centre de l'edifici.	Sí, ja que es circulacions de l'edifici són majoritàriament a través d'un conjunt de passarel·les interiors que es connecten entre plantes a través d'una sèrie de patis que les il·luminen i ventilen. Aquestes passarel·les s'eixamplen puntualment per permetre no només circular, sinó també estar i relacionar-se.	L'edifici té les circulacions doblades. Per una banda hi ha les circulacions principals, concentrades en un interior de l'edifici ple de patis que fomenten la relació entre plantes i creen un espai molt agradable on no només circular, sinó també estar. Per altra banda hi ha les circulacions secundàries, que compleixen tota la normativa d'incendis, són tancades i sense cap interès arquitectònic.
1.1.4 Els habitatges per a col·lectius específics estan col·locats a un lloc amb més o menys freqüència de circulacions? Amb quin criteri s'ha decidit la seva ubicació?	Els habitatges destinats a dones en situació de vulnerabilitat són el 0G i el 1E. El 0G és l'habitatge de planta baixa amb menys afluència de persones, i per tant més tranquil. El 1G és una dels que més en tindrà de Planta Primera, ja que està al costat de l'escala i l'ascensor. S'ha intentat no posar-les juntes i facilitar la seva integració a la comunitat, però també s'ha decidit reservar un habitatge amb més privacitat per si les dones que hi aniran a viure ho prefereixen.	Tots els habitatges són del col·lectiu específic.	Tots els habitatges per a col·lectius específics estan situats a la planta baixa i per tant queden molt relacionats amb l'accés a l'habitatge, el pàrquing de bicicletes, una sala d'espai comú complementari, l'espai de reserva dels contenidors, així com amb el pati comunitari que hi ha a planta baixa. Malgrat estan tots junts en Planta Baixa per una petició d'Apindep, estan a un lloc amb força circulació i s'espera que s'integrin a la cooperativa d'habitatge.	Hi ha quatre habitatges destinats al TEB que estan agrupats a la planta primera formant una llar residència. Estan separats de la comunitat però connectats per un pati amb les plantes superiors. El criteri per fer una planta exclusiva per ells ha estat que les persones amb una discapacitat més severa tenen la necessitat d'estar més controlades i més tranquil·les, una mica al marge d'una comunitat tant gran com aquesta, on pot haver-hi molt moviment. Els altres tres habitatges destinats a persones del TEB poden ser qualsevol de l'edifici, dependrà del perfil d'unitat de convivència que hi habiti.

LA RENEGÀ		TRABENSOL	MATÍS CALDERÍ	CASERNES DE SANT ANDREU
NECESSITATS VINCULADES AMB L'EDIFICI				
Recorreguts				
1.Els recorreguts estan senyalitzats per persones amb discapacitat visual?	No	No	Actualment no és una problemàtica que es tingui especialment en compte, per no tenir cap perfil d'aquestes característiques. Tot i així, des de Matís sempre s'estarà alerta a les possibles casuístiques que vagin sorgint al llarg del temps que estudiaran i treballaran per tal de facilitar la vida i la convivència de tothom.	S'ha parlat de fer accessibilitat universal, està indefinit actualment, s'acabarà d'aterrar durant la redacció del projecte executiu.
S'han incorporat criteris de disseny que puguin ajudar a una persona amb diversitat funcional intel·lectual o amb Alzheimer a ubicar-se dins l'edifici? Quins?	No, però l'edifici és molt senzill i clar.	Sí, cada bloc té un jardí propi assignat amb una espècie arbòria característica que li dona nom i color. A l'entrada de cada bloc s'ha instal·lat un cartell de gran format amb aquest color i amb la descripció de l'arbre. La senyalística dels apartaments es fa també amb el color que del bloc. Aquesta idea s'ha portat també als espais comuns principals, també identificats amb noms i colors.	No	Sí, s'han pensat els recorreguts per persones amb discapacitat mental, perquè és un edifici molt gran on pot ser complicat ubicar-se. El debat no està tancat però sembla segur que no es senyalitzarà com si fos un hospital o un centre mèdic, amb colors i fletxes per tot arreu, per no infantilitzar al col·lectiu. S'ha considerat no senyalitzar-ho com un hospital perquè al ser l'edifici casa seva s'espera que les veïnes se'l coneixin molt bé i no es perdin. S'està parlant de buscar la diferenciació de plantes a través de la materialitat. El que sí que s'ha pensat és en l'accessibilitat universal, fer espais diàfans, el més clars possibles, i amb el mínim soroll per ajudar a tothom, tant a la gent gran, com als infants, com a qualsevol persona. Ser inclúsiu està a l'ADN del projecte.
Existeixen recorreguts segurs que facilitin la deambulació erràtica?	Sí, sempre que la porta de la tanca de la parcel·la estigui tancada. Provablement s'hauria de posar algun tipus de barrera per tal que no es vagi a la planta coberta, ja que no a tot arreu hi ha barana, només a la part transitable.	Sí, sempre que la porta de la tanca de la parcel·la estigui tancada. Hi ha recorreguts pels jardins amb estímuls sensorials.	Sí, sempre que la porta de la tanca de la parcel·la estigui tancada, el disseny de l'edifici afavoreix la deambulació, sobretot en les plantes on hi ha els patis i els espais comunitaris.	Sí, sempre que la porta de la tanca de la parcel·la estigui tancada, el disseny de l'edifici afavoreix la deambulació, sobretot en les plantes on hi ha els patis i els espais comunitaris.

	LA RENEGÀ	TRABENSOL	MATÍS CALDERÍ	CASERNES DE SANT ANDREU
NECESSITATS ESPECÍFIQUES VINCULADES AMB L'HABITATGE				
Tipologia dels habitatges				
Tipologies d'habitatges	S (2hab) / L (3hab)	Única, una habitació	S (1hab) / M (2hab) / L (3hab) / XL-A (Apindep 4hab) N/ S-A (Apindep 1 hab)	S (1ha) / M (1hab) / L (2hab) XL (3-4hab)
Característiques dels habitatges	Són habitatges orientats a sud, amb petita terrassa, passants, amb una sala cuina menjador, un bany accessible i estances flexibles.	Són habitatges orientats a sud, amb terrassa, una sala cuina menjador, un bany accessible i una habitació doble.	Tots els habitatges són passants, la majoria a través de l'interior de l'edifici, un espai semi obert format per patis. Les sales integren la cuina. L'ample de sales i habitacions és molt similar, aproximadament de 2,9 m. Pràcticament totes les habitacions de l'edifici són dobles. Per maximitzar l'ús simultani dels banys molts tenen la pica separada del inodors. Només els banys del col·lectiu específic d'Apindep són accessibles.	Molts dels habitatges són passants, a través de l'interior de l'edifici, que és molt obert i ventilat. Les sales integren la cuina. L'ample de sales i habitacions és molt similar, aproximadament de 3,3m. Totes les habitacions de l'edifici són dobles. Tots els banys dels habitatges M, L i XL són accessibles.
Superfície útil interior dels habitatges	41 m ² (S) i 58 m ² (L)	42 m ²	35 m ² (S) / 55 m ² (M) / 67 m ² (L) 70 m ² (XL-A) 32 m ² (S-A)	41 m ² (S1) / 35 m ² (S2) / 45m ² (M) 63 m ² (L) / 76 m ² (XL) / 97 m ² (XL2)
Superfície útil exterior dels habitatges	3,43 m ² de terrassa	7,7 m ² de terrassa	Entre 2 i 4,6 m ² la majoria, alguns tenen terrassa excepcionalment gran d'uns 12 m ² .	3,5 m ² aproximats de terrassa, el S1 no en té.
Tipologia específica per col·lectius	No	Sí	Sí. Els pisos d'Apindep són particulars perquè es troben tots a planta baixa i, en lloc de tenir una terrassa d'ús privatiu, tenen un pati central compartit amb tota la comunitat. Els habitatges XL-A estan pensats perquè diverses persones amb diversitat funcional puguin viure compartint unitat, i tenen un bany accessible. L'habitatge S-A també és especial ja que és totalment accessible, adaptat per una persona amb discapacitat física, també del TEB.	Si que hi ha una tipologia específica pels quatre habitatges de la llar residència del col·lectiu TEB. Són els de planta primera, estan dissenyats per ser compartits entre diverses persones amb discapacitat severa, i tenen annexat un habitatge per un/a cuidador/a. En canvi, els altres tres habitatges on aniran persones del col·lectiu TEB, no estan definits, podran ser qualsevol dels habitatges de l'edifici, S-M o L.
Flexibilitat de les tipologies	L'únic element que no és flexible és el nucli humit, la resta permet diferents distribucions que s'adaptin als diferents moments vitals. Que hi hagi dues tipologies també dona un grau més de flexibilitat.	La tipologia no es caracteritza per ser gaire flexible.	Són flexibles perquè un elevat nombre d'habitacions són dobles i tenen una dimensió generosa que permet diversitat d'usos. A més, hi ha algunes habitacions que poden fluctuar d'un habitatge a l'altre.	Són flexibles en el sentit que totes les habitacions són dobles i que per tant tenen una dimensió generosa que permet diversitat d'usos.

	LA RENEGÀ	TRABENSOL	MATÍS	CASERNES
NECESSITATS ESPECÍFIQUES VINCULADES AMB L'HABITATGE				
Tipus, nombre i dimensions de les estances				
Nombre d'estances	La L fins a quatre i la S fins a tres	Dues	De dues a quatre	De dues a cinc
Quantes compleixen amb les exigències d'habitabilitat per ser considerades una sala?	Una, el 28%	Una	Sense comptar els pisos d'Apindep són un 67% de les estances (33 de 49), comptant Apindep són un 60% (39 de 65)	Totes, el 100%
Quantes compleixen amb les exigències d'habitabilitat per ser considerades un dormitori doble?	A la L tres, a la una cap. Un 60%	Totes, el 100%	Sense comptar els pisos d'Apindep són un 79% de les estances (39 de 49), comptant Apindep són un 66% (43 de 65)	Totes, el 100%
Bany				
Nombre de banys/ Nombre de banys accessibles	Un bany per habitatge, és accessible.	Un bany per habitatge, és accessible.	Els pisos tenen un bany o dos segons el nombre d'habitacions. Aquells de 3 o 4 habitacions en general tenen dos banys, un d'ells sense dutxa. Els únics banys accessibles de l'edifici són els tres dels pisos d'Apindep.	Un bany per habitatge, és accessible.
Nombre de banys en espais comuns	Un, accessible.	Vuit, dos accessibles.	Un, no és accessible.	Dos, un accessible i l'altre no.

LA RENEGÀ		TRABENSOL	MATÍS	CASERNES
Participació en el procés de codisseny del projecte				
Com van ser escollits els arquitectes responsables de dissenyar el projecte?	Van ser escollits per "La Renegà" a través de la recomanació de la cooperativa que fa l'acompanyament "Perviure".	Directament per la cooperativa.	A través d'un concurs organitzat per la cooperativa i l'ajuntament.	A través d'un concurs que va organitzar Sostre Cívic, d'una borsa pròpia de la cooperativa. Ells van posar les bases.
S'han fet / o es preveu fer assemblees per decidir temes relacionats amb el disseny del projecte?	Sí	Sí	Sí, es tracte d'un procés participatiu.	Sí, de moment s'han fet assemblees amb un grup que es va formar per fer el procés participatiu. Aquest grup no és el de persones que hi anirà a viure, és un grup heterogeni format especialment per fer el procés. També hi ha persones del TEB, tant treballadores com persones amb discapacitat intel·lectual. No es va veure viable fer el procés participatiu amb tot el grup, eren masses persones i el temps era massa limitat per fer-ho.
En aquestes assemblees participen les futures usuàries dels col·lectius específics?	No, perquè encara no es sabia qui ocuparia els habitatges. De totes formes sempre es pensava en elles i alguna de les sòcies es posava en el seu lloc i defensava els seus interessos.	Sí	"Apindep assisteix a les reunions de Matís en qualitat de sòcia com qualsevol altra sòcia. En aquest sentit, la representant d'APINDEP a Matís és l'encarregada de traslladar tota la informació referent al projecte de forma bidireccional. La organització interna i el funcionament dels tres habitatges de suport que gestionaran, es treballa internament a través dels mecanismes que tenen estipulats a APINDEP. Les qüestions que afecten tota la comunitat, són traslladades a Matís a través de la seva representant que alhora és membre del Consell Rector. Els usuaris que viuran als habitatges d'APINDEP no poden participar activament en les decisions generals de l'Assemblea de Matís i per això en aquestes reunions no hi assisteixen. Sí que és cert, que un cop hi visquin, a les reunions comunitàries de convivència sí que tindran el seu paper participatiu."	Sí

BIBLIOGRAFIA

Accessibilitat i disseny inclusiu: passat, present i futur. Dossiers del Tercer Sector. Número 31. Novembre de 2013.

Accessibilitat i disseny per a tothom: avançar en la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat. Garcia, Montse. Dossier Catalunya Social Propostes des del Tercer Sector. Número 40. Desembre 2014.

Diseño para todos un conjunto de instrumentos. Aragall, Francesc. DA

Esmenes i aportacions al projecte de Decret del Codi d'accessibilitat de Catalunya. ECOM. Juny 2020

Estàndars d'habitatge social. Pautes de disseny i programes funcionals. Institut Català del Sòl.

Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017 – 2027. Acord ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Ajuntament de Barcelona. Abril de 2018.

Guía de accesibilidad en los espacios públicos urbanizados. Recomendaciones para la aplicación de la orden ministerial tma/851/2021, de 23 de julio, por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y la utilización de los espacios públicos urbanizados. Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana. Versió 1.0. Consultat a <https://cpage.mpr.gob.es>.

The principles of universal design. Center for Universal Design, College of Design, NC State University. 1997 Consultat a <http://www.design.ncsu.edu/cud>.

Vivienda con demencia. Guía para el acondicionamiento de la vivienda, con enfoque inclusivo y participativo. Espina Díaz, Macarena y Rivera Neumann, Macarena. Xile, Setembre 2020.

Legislació vigent consultada a: portaljuridic.gencat.cat i boe.es

Les fotografies de les pàgines 26, 29, 31, 33, 49 son de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Impulsen:

celobert
COOPERATIVA D'ARQUITECTURA
ENGINYERIA I URBANISME

HABITATGE COL·LECTIU

PERVIURE

Promou:

e/s **economia
social**

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Empresa
i Treball**

Finança:

